

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Соціологічний факультет
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

Дипломна робота бакалавра

На тему: **«ІНТЕРНЕТ-МЕМИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОДІЙ ТА ВПЛИВ НА ГРОМАДСЬКУ
ДУМКУ»**

Виконала:
Студентка 4 курсу, групи ЗССК-44
Бабкіна К.О.

Керівник:
Доцент, кандидат соціологічних наук
Буданова О.Б.

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «ІНТЕРНЕТ-МЕМ».....	7
1.1 Концептуалізація інтернет-мемів з позицій соціологічного дискурсу.....	7
1.2 Інтернет-меми як різновид форми соціальної критики та самоусвідомлення.....	11
1.3 Типологія та класифікація інтернет-мемів.....	14
Висновки до розділу 1.....	22
2 ІНТЕРНЕТ-МЕМИ У ВІДОБРАЖЕННІ АКТУАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ.....	23
2.1 Культура мемів в контексті сучасного суспільства.....	23
2.2 Український простір мемів: наративи, цінності, сенси.....	28
2.3 Політична реальність у дзеркалі інтернет-мемів.....	33
Висновки до розділу 2.....	35
3 ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ.....	37
3.1. Методологічні основи дослідження впливу інтернет-мемів.....	37
3.2. Категоризація та оцінка контенту інтернет-мемів.....	39
Висновки до розділу 3.....	46
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	56
АНОТАЦІЯ.....	61
ABSTRACT.....	62

ВСТУП

Одним з головних способів спілкування та обміну інформацією в цифрову еру 21-го століття є наразі не газети та телебачення, а соціальні мережі. Ця трансформація змінила як індивідуальну так і публічну сферу спілкування на динамічну, суперечливу, у якій кожен, хто має доступ до Інтернету, може брати участь у формуванні думок, наративів, тощо, де інтернет-меми стали одним із найбільш інтригуючих, а часом і суперечливих способів участі людей у цій суспільній сфері.

Меми – це більше, ніж просто комікси зі словами, це культурно щільні, контекстуально специфічні та жорстко поширювані форми значення, які втілюють те, що люди думають, відчують і хочуть сказати про навколишній світ. Вони пропонують зменшену форму зауважень про момент, соціальні проблеми, форми ідентичності та ідеології, поєднують гарну розвагу з критикою життя та служать засобом колективної оповіді. У світі, переповненому інформацією (і дезінформацією також), ми всі шукаємо способи осмислити її та знайти шлях на іншу сторону, а інтернет-меми можуть служити як механізмом подолання, так і способом опору.

Це дослідження є важливим у сучасному контексті через зростаючу силу цифрових медіа у формуванні суспільної свідомості та роль, яку зараз відіграють інтернет-меми як потужні засоби масової комунікації. Якщо ми думаємо про медіа як про низку рівнів, через які події фільтруються, перш ніж вони досягнуть публіки, меми знаходяться в самому низу цього ряду, вони не є прибутковими, вони не під редакційним контролем будь-якої інституції, і вони не повинні існувати в будь-якому публічному просторі, крім віртуального.

Фольклор живе і змінюється. Це було правдою, коли покійний Roger Abrahams писав, що «фольклор – це те, чим займаються люди, він має певні форми (як усна література) і окремі теми (як казки минулого, як наклеп і як гумор), але він також має багато інших форм і видів дискурсу та багато інших способів перейти від людини до людини».[1] У міру того як цифрове життя інтернет-мемів змінюється, все більше змінюючи зовнішній вигляд і значення до

різних видів віртуальних цілих кімнат, як описала Shifman, меми стають дедалі помітнішою і потужною частиною цифрової культури [2], тому що інтернет-меми є ключовими для розуміння не лише широкого спектру віртуальних дискурсів, але й архітектури значення та ідентичності, які віртуальні цілі кімнати та гомоморфні умови «частини цілого» дозволяють у будь-який момент часу.

Метою даної роботи є дослідження інтернет-мемів як феномену сучасного українського суспільства та розкриття їхньої ролі у опосередкуванні поточних соціальних процесів та формуванні громадської думки.

Незважаючи на те, що вони мають культурну вагу, інтернет-меми все ще не привертають багато уваги в академічних колах, коли справа доходить до розуміння їхніх знаків і символів, шляхів поширення та того, що вони роблять для формування спільної ідентичності, наукового дискурсу не так багато. Ймовірно, це тому, що інтернет-меми часто надто смішні, щоб сприймати їх серйозно, але жарти, які люди використовують для розповіді, можуть багато розповісти про суспільство, в якому існують самі інтернет-меми.

Це дослідження розглядає меми як щось більше, ніж просто безглузді інтернет-приколи, вони є ключовими артефактами сучасної цифрової культури та формами «публічної комунікації», які відображають і формують. Під якими тривогами та прагненнями не опинилося б суспільство в будь-який момент, суспільство має спосіб створювати інтернет-меми через них (або з ними, або для них). І за останні пару років суспільство робить все більше та більше інтернет-мемів від вірусних тенденцій до активізму, та стали центральними в процесах сучасного суспільства.

Проблема дослідження:

Інтернет-меми впливають на сучасний дискурс через громадську думку, на яку вони можуть впливати, і культурні тенденції, які вони можуть відображати, інтернет-меми можуть сприйматися більш серйозно, але для багатьох людей вони все ще існують у тіньовій сфері між внутрішнім жартом і публічною розмовою. Інтернет-меми сигналізують про те, що нас хвилює, і про те, що ми вважаємо

смішним, а це дві речі, які культурні критики завжди використовували як орієнтири для розуміння культурних моментів.

Актуальність даного дослідження визначається збільшенням впливу цифрових медіа на формування суспільної свідомості та зростанням значення інтернет-мемів як інструменту масової комунікації. На відміну від традиційних медіа, які формуються структурованою редакційною політикою, меми з'являються спонтанно в цифрових спільнотах і відображають настрої громадськості у реальному часі, і оскільки відіграють все більш важливу роль у медіа-ландшафті, потрібні додаткові дослідження створення та функції інтернет-мемів. Вони еволюціонували в публічну асоціативну сферу, сучасну «публічну сферу», в якій інтернет-меми колективно звертаються до образу та ідентичності суспільства, в якому ми живемо.

На перетині інтернет-мемів знаходяться розваги, політика та соціальні коментарі суспільних настроїв у ЗМІ. Вони існують як миттєва реакція на соціальні події, фіксуючи момент так, як традиційні ЗМІ не можуть, і ось чому це важливо. Це не просто смішні зображення з текстом, по-своєму вони є формою спільної культури, що забезпечує шлях для вираження тих, хто їх створює та ділиться ними і робить основним сайтом для вивчення цифрових медіа та взаємодії громадськості в них.

Крім того, у час, коли нас оточує напівправа, і ми змушені діяти, інтернет-меми можуть допомогти нам зрозуміти наше цифрове та політичне життя. Це не просто розваги та ігри, вони є двигунами політичного впливу, навіть інструментами опору домінуючим наративам, але незважаючи на їхню важливість, ми все ще не до кінця розуміємо, як створюються, як вони поширюються або як взагалі працюють.

Об'єктом дослідження є інтернет-меми як комунікативне та культурне явище в соціальних мережах. Останніми роками меми перетворилися з просто гумористичних зображень на складні інструменти цифрового дискурсу, які охоплюють цінності та ідеології сучасного суспільства.

Предмет нашого дослідження зосереджений на тому, як інтернет-меми впливають на громадську думку, а саме їх наративна конструкція та поширення через соціальні мережі.

Для досягнення зазначеної мети ми будемо орієнтуватися на наступні завдання:

1. Провести онтологічний аналіз феномену інтернет-мемів, їхні ключові характеристики та визначальні особливості, формати та типологію.

2. Виокремити важливі теми та проблеми, які найчастіше розглядаються в інтернет-мемах, особливо з найбільш серйозними та значущими, пов'язаними з основними соціальними та політичними подіями.

3. Дослідити наративну структуру мемів та способи їх впливу на інтерпретацію подій.

Тобто наша робота полягає в тому щоб зрозуміти глибші наслідки мемів, використовуючи їх як індикатор того, з яких речей складається сучасний публічний дискурс.

1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «ІНТЕРНЕТ-МЕМ»

1.1 Концептуалізація інтернет-мемів з позицій соціологічного дискурсу

Британський біолог-еволюціоніст R. Dawkins ввів поняття «мем» у своїй новаторській книзі «Егоїстичний ген».[3] Запропоноване як термін для опису одиниці передачі культури, слово «мем» стало майже синонімом інтернет-культури. Проте походження цього слова як з точки зору його етимології, так і з точки зору інтелектуальної історії рідко досліджується, ще рідше розглядаються наслідки, пов'язані з використанням «мема» в культурний час.

Термін «мем» придумав Dawkins для позначення елементів культури, які повторюються і поширюються в людському суспільстві. Він походить від грецького слова *mimeme*, що означає «те, що наслідується», водночас він подбав про те, щоб зберегти фонетичну схожість з «геном» - базовою одиницею спадковості, щоб посилити аналогію між біологічною еволюцією та культурною еволюцією, яку він пропонував. Подібно до того, як гени поширюються через біологічне розмноження, так і поширюються через наслідування та комунікацію.[3]

Біологічна еволюція відбувається, коли природний відбір діє на гени, забезпечуючи передачу корисних ознак з покоління в покоління. Так само культурна еволюція відбувається, коли природний відбір діє на меми. Найбільш «придатні» меми – це ті, що запам'ятовуються, захоплюють і легко поширюються, тобто передаються від однієї людини до іншої.

Dawkins виділив три основні властивості, які визначають здатність мемів до поширення.[3]

1. Тривалість - здатність мема зберігатися протягом тривалого часу в колективній пам'яті людей або на збережених носіях.
2. Точність - наскільки точно мем відтворюється або передається від однієї людини до іншої.

3. Плодючість - швидкість і регулярність, з якою мем поширюється серед населення.

Ці характеристики схожі на характеристики генетичної реплікації, де генетична вірність забезпечує збереження ознак, довговічність виживання, а плодючість гарантує широке розповсюдження того що реплікується.

Dawkins наводить приклади мемів, таких як мелодії, ідеї, крилаті фрази, мода та способи конструювання речей. Релігійні та політичні «меми» поширюються через спілкування та наслідування, так само як і наукові «меми». Відомим прикладом є вислів «виживає найсильніший», хоча ця фраза походить з дарвінівської теорії еволюції, вона настільки широко відтворюється і змінюється відповідно до різних контекстів, що зараз нагадує міську легенду. Так само прислів'я, жарти та міські легенди беруть свій початок у різних контекстах і еволюціонують, передаючись від людини до людини, подібно до біологічних ознак, які зазнають мутацій та відбору. [3]

Хоча теорія мемів Dawkins була новаторською, вона також зіткнулася з досить серйозною критикою. Деякі вчені стверджують, що передача культури є набагато складнішою, ніж генетичне успадкування, і не може бути повністю пояснена такою спрощеною моделлю реплікації, де проблема не в генах, а в занадто простій картині успадкування, яку вони малюють, яка ігнорує безладні, складні та суто людські процеси, пов'язані з передачею культурної інформації. [3]

Тим не менш, ідея мему була доопрацьована такими експертами, як S. Blackmore, яка запропонувала використовувати «меметику» як термін мистецтва. Blackmore стверджувала, що меми розмножуються і піддаються природному відбору, подібно до генів, вони також можуть піддаватися «груповому відбору», що, робить людську здатність до культури такою особливою і дозволяє з'являтися непридатним культурним рисам, які, тим не менш, виживають і процвітають, як, наприклад, погані манери. [4]

Сьогодні інтернет-меми є невід'ємною частиною комунікації сучасного суспільства. Вони стали звичним засобом передачі будь-якої кількості повідомлень з однієї простої причини: їх легко редагувати. Інтернет-меми - це

звичайний спосіб спілкування в Інтернеті, якщо ви хочете, щоб хтось дізнався, який у вас настрій, або якщо ви хочете прокоментувати поточну подію, помилки чи навіть політичні проблеми, ви можете звернутися за допомогою до інтернет-мема, свого роду візуального скорочення, яке, здається, зрозуміло всім. І ось головне: ви можете не усвідомлювати, наскільки далеко можуть досягати меми з точки зору повідомлень, які вони несуть.[2]

Дослідження показують, що вони можуть значною мірою впливати на те, як люди колективно сприймають і навіть думають масово, є невід'ємною частиною популярної культури і можуть використовуватися або використовуються для впливу на громадську думку, іноді в інтересах, здавалося б, демократичних цілей, наприклад, для вираження протесту.[8]

Цифрові меми мають багато функцій, але їх головна функція полягає в тому, що вони змушують нас сміятися. Будь-який інтернет-мем, який досягає певного рівня вірусності, робить це здебільшого тому, що він розважає у спосіб, який знімає певну соціальну напругу, з якою ми живемо в час перевантаження інформацією, коментування, наприклад, "Амінь, брат!" після того, як поділився зображенням персонажа мультфільму, який насмішкливо сміється над фотографією певного політичного діяча, для багатьох користувачів це нешкідливий спосіб зробити свого роду культурну заяву.[17]

Другий компонент полягає в тому, що інтернет-меми працюють як потужний інструмент соціальної взаємодії та дуже часто є засобом для роботи над колективними емоціями чи наративами, це те, що ми використовуємо, щоб виразити себе та свої групи. І в цій ситуації діють як форма відкритої комунікації, так само, як ті інтернет-меми розміром із фреску із «Гри престолів». Користувач створює свій інтернет-мем, бачить його, може додати вміст та створити новий варіант, або може взяти відкритий інтернет-мем і зробити з ним щось інше.[5,9]

Третя функція, яку виконують інтернет-меми це поширення ідеологій і політичних наративів. Велику кількість людей можна швидко зібрати для певної дії або висловити підтримку чи протест проти чогось за допомогою інтернет-мемів. У цьому сенсі вони є інструментом маніпуляції для тих, хто має владу, або

інструментом протесту для тих, хто протистоїть законам, у будь-якому випадку можна застосовувати як до локальних, так і до глобальних соціальних і політичних процесів.[5]

Інтернет-меми, як нові засоби масової комунікації, здатні широкомасштабно передавати значення. Мемування також може бути швидким видом передачі інформації з темами для розмови, які аудиторія може швидко підхопити та використовувати для обговорення різних тем і питань, але інтернет-меми також є способом вираження різновидів нетрадиційних або навіть радикальних точок зору, які можуть не відображатися в більш прямих чи цитованих випадках масової комунікації. Інтернет-меми стають значною частиною нового інформаційного поля.[5]

Тим не менш, вони не завжди є безпечною альтернативою масовій комунікації. Іноді їхній зміст спотворюється або навіть робиться шкідливим. Дослідження показали, що інтернет-меми часто використовують для впливу на громадську думку.[6] Таким же чином, інтернет-меми часто використовуються в продемократичних рухах. Завдяки своїй смішній, але візуально вражаючій природі їх можна використовувати для «популяризації» політичного повідомлення та інтернет-меми, безперечно, можуть бути ефективними інструментами протидії дезінформації.[5,17]

За останні десятиліття інтернет-мем набув величезної популярності завдяки появі соціальних мереж, як-от Facebook, Twitter та Instagram. Вони стали не такою вже й незначною частиною онлайн-культури та дуже популярні серед молодого покоління.[13] Інтернет-меми часто використовуються в контексті, пов'язаному з політичними чи соціальними рухами. У цих контекстах меми можуть виражати колективну ідентичність або служити способом для «людей» протистояти системам влади. Наприклад, під час протестів чи виборчих кампаній іноді можуть працювати як інструмент масової мобілізації.[5,17]

Крім того, рекламні кампанії та брендинг почали покладатися на інтернет-меми як на базовий будівельний блок. Щоб залучити молодих споживачів, бренди тепер створюють зміст, який розповідає про те, що зараз є трендовим у їхній

культури, завдяки цьому бренди виглядають більш пов'язаними та доступними, а також сприяють будь-якій взаємодії споживача з брендом, подібній чи іншій.[13]

Як висновок у книзі «Егоїстичний ген» R. Dawkins ввів термін «мем», запропонувавши нову концепцію для розуміння культурної еволюції.[3] Відтоді теорія мемів еволюціонувала і застосовувалася в різних дисциплінах, впливаючи на дискусії про комунікацію, медіа та цифрову культуру. Вони формують наше розуміння того, як ідеї передаються та розвиваються в людських суспільствах.

1.2 Інтернет-меми як різновид форми соціальної критики та самосвідомості

Інтернет-меми більше не розглядаються виключно як цифровий феномен, вони також є частиною ширшої культурної мети, яка працює як засіб соціальної критики та сприяння колективній самосвідомості. Меми – це «ціннісно насичена форма культурної передачі», яка протікає через «потік мемів» нашої цифрової культури.[17] До того ж онлайн-розваги не слід розглядати як поверхневий продукт, не слід розглядати як дрібні відволікаючі фактори, які наші предки отримували від радіо чи телебачення. Дійсно, розваги, пов'язані з інтернетом, не поверхневі інтернет-розваги, адже вони набагато частіше будуть залучені до взаємодії з аудиторією та навіть будуть цінуватися нею, ніж розваги, що пропонуються іншими формами засобів масової інформації. Можна сказати, що вони є інструментами глибших соціальних, політичних та культурних трансформацій.

По-перше, меми використовують візуальну риторику та стискають критику до впізнаваної форми, поєднують зображення та текст, щоб швидко викрити суперечності в соціальних інститутах або політичному дискурсі. Багато зображень використовують політичних діячів разом з їхніми суперечливими твердженнями та ефективно роблять лицемірство видимим без будь-якого довшого аргументованого процесу.[6,17] Тобто функціонують як «візуальні

афоризми», швидкі, гострі, часом жорстоко візуально-лінгвістичні формули, що стають частиною соціальної критики та колективної пам'яті.

По-друге, вони можуть реагувати на соціальні проблеми, створюючи критику майже в режимі реального часу. Це означає, що мем-митці можуть критикувати події та соціальні проблеми, не проходячи через встановлений медіа-контроль, створення та поширення мемів відбувається настільки швидко, що інституційні збої, проблемна соціальна динаміка та інші події можуть виникнути ще до того, як будуть розроблені офіційні односторонні наративи.[6,17] У цьому сенсі меми служать засобом «деколонізації медіапростору», забезпечуючи альтернативний шлях для розподілу ключової інтерпретаційної роботи.

Грамотність мемів слугує типом культурного капіталу, який окреслює свідомість людини щодо онлайн-соціальної реальності та позиціонує її вздовж ієрархії культурних знань. Оскільки формати мемів швидко розвиваються, сучасні знання вимагають постійної взаємодії з цифровою культурою, здатність розпізнавати певний набір сучасних форматів мемів, спиратися на актуальність посилення на поточну подію, розташовувати знання про формати мемів у зв'язку один з одним та розрізняти.[14] Як зазначають науковці, «хронологічний аспект мемової грамотності створює постійні розбіжності між тими, хто «в курсі», і тими, хто ні».[5,6,17] Цей поділ створює своєрідну символічну ієрархію участі в цифровій культурі. Це, у свою чергу, пов'язано з доступом до інформації, культурною адаптивністю та медіакомпетентністю.

По-друге, спосіб, яким мем-культури, специфічні для певної платформи, створюють межі знань, полягає у створенні культурних меж через знайомство з певними цифровими просторами. Дослідники зазначають, що «різні платформи культивують різні меметичні діалекти», які відрізняються формою, тоном та точками відліку.[15] Розуміння цих платформи-специфічних конвенцій є критично важливим для будь-якого члена групи. Це сигналізує іншим членам групи, що людина знає, як спілкуватися в групі, і розуміє не лише те, що говориться, але й те, що мається на увазі. Коли групи спілкуються за допомогою

мемів, вони зазвичай не зовсім серйозні (хоча іноді це так). Меми слугують внутрішніми жартами. І чим краще ви знаєте групу та її конвенції, тим смішніший, і тим змістовніший жарт. Отже, це ще одна причина, чому важливо спілкуватися з різними групами на різних платформах.

Меми часто можуть зачіпати ситуації та теми соціальних табу, але вони також можуть використовувати залучення до табуйованих тем таким чином, що пом'якшує дискомфорт, який часто пов'язаний з безпосереднім обговоренням табуйованих тем. Існує кілька каналів, через які можна зачіпати табу. По-перше, меми часто представлені нам через гумористичний фрейм, який забезпечує буферний емоційний простір, коли ми торкаємося табуйованих тем.[16] Такий гумор створює своєрідну «соціальну дистанцію», захисний шар, який дозволяє підходити до делікатних тем, не викликаючи прямої реакції.

По-друге, меми як візуально-текстова структура нашаровуються на авторські послання, що дозволяє неявно посилання на табуйовані теми, а не просто прямий текст про табуйовані теми. Helen Yaging Han визнає, що «різниця між зображенням і словами робить меми неоднозначними», дозволяючи творцю представляти табуйовану тему та все ще зберігати правдоподібну можливість заперечення, це просто спосіб поширювати більш критичну позицію, не реагуючи на негайність або наявність цензури.[16]

По-третє, анонімність переважної більшості тих, хто поширює меми, пом'якшує ризик, пов'язаний із зіткненням із табуйованими темами. Деякі табуйовані теми, які регулярно з'являються в мемах, включають проблеми психічного здоров'я, сексуалізовані практики чи ідентичності, міжкласові та внутрішньокласові соціально-економічні відмінності чи нерівності, а також опір як політичне інакомислення.[16] Цей формат колективної психосоціальної «деескалації» та розуміння виступає засобом подолання травматичних переживань у мемах.

Відмінності між поколіннями в підході до виробництва, поширення та інтерпретації мемів демонструють способи соціальної та культурної критики. «Вікові когорти розвивають різні меметичні діалекти, які реагують як на їхній

унікальний соціальний досвід, так і відображають їхні соціально-критичні орієнтації».[15]

Мем-культура міленіалів часто сприймала те, що науковці називають «самоіронічною економічною критикою», використовуючи гумор для боротьби з нездійсненими очікуваннями фінансової стабільності, позик, кар'єрного зростання та етапів, що свідчать про доросле життя. Мем-культура міленіалів регулярно позиціонує соціальні коментарі, зіставляючи історичні мрії про доросле життя з тим, як доросле життя змінилося соціально-економічно.[6,12,17]

Старші покоління схильні використовувати меми з більш структурно консервативними форматами. Однак, покоління відмінностей у грамотності та використанні мемів ілюструють деякі чітко різні способи культурної критики, які відображають ширші соціальні обставини та історичний досвід.[12,17]

Отже інтернет-меми це складні засоби соціальної критики та колективної самосвідомості, які функціонують кількома взаємопов'язаними способами. Як показано вище, меми сигналізують про опір соціальним нормам та інституціям через візуально економну критику, використовують гумор для обходу цензури та форм опору, конструюють колективну ідентичність на основі спільних рамок інтерпретації, символізують культурну грамотність як форму соціального капіталу, маргіналізують табуйовані та делікатні теми за допомогою непрямих комунікативних стратегій, а також символізують міжпоколіннєві відмінності в критичній орієнтації, тим самим створюючи мову сучасного культурного спротиву.

1.3 Типологія та класифікація інтернет-мемів

Однією з найважливіших форм масової комунікації в епоху цифрових технологій стали інтернет-меми. Їхня поява та еволюція тісно пов'язані з розвитком Інтернету та соціальних мереж. Перші меми, у більш традиційному розумінні, з'явилися задовго до появи Інтернет-мережі.

Наприкінці 1990-х років, коли з'явилися перші онлайн-форуми та соціальні мережі, почали формуватися інтернет-меми. Вони з'явилися як базові зображення чи фрази, які дуже швидко дійшли до нас через електронну пошту чи групи новин. Але золота доба інтернет-мемів насправді припала на початок 2000-х років, коли різні онлайн-платформи, зокрема 4chan, Reddit і YouTube, стали частиною нашого повсякденного життя або, принаймні, частиною цього життя в Інтернеті.[10]

Повільно інтернет-меми еволюціонували та стали не лише методом гумору, але й дуже впливовим способом соціальної та політичної комунікації. Одним із перших великих «відомих в Інтернеті» мемів був мем «Дож». Починаючи з 2010 року, він почав зростати та ставати надзвичайно популярним, і тепер це просто величезна частина інтернет-культури.[17]

Одним із важливих досягнень у розвитку інтернет-мемів стала поява соціальних медіа, таких як Facebook, Instagram, Twitter і TikTok, де почали бачити маси та справді завоювали аудиторію. Ці платформи швидко збільшили видимість інтернет-мемів завдяки механізмам репосту, кнопкам «подобається» та розділам коментарів. Алгоритми цих платформ гарантували, що деякі інтернет-меми (а деякі, як наслідок, посилення на поп-культуру) стали вірусними. Вірусність тепер є однією з головних рис інтернет-мема, оскільки він виконує функцію візуального каламбуру. Зараз вони є важливою частиною культурної комунікації.[5,10,17]

Інтернет-меми іншими словами багатовимірні соціокультурні форми, в яких сходяться візуальна культура, гумор, політика та цифрова ідентичність. Однією з основ для розбору всесвіту мемів є категоризація за формальними, змістовними та функціональними характеристиками, що дозволяє детально зрозуміти меми як місце комунікації та засоби вираження «колективної свідомості».

1. Формальні критерії передбачають формальні характеристики мемів, які є зовнішніми структурними носії, формати та візуальні характеристики. Як

зазначає Shifman формальна характеристика є одним з найважливіших критеріїв для деперсоналізації мемів та посилення на них у цифровому об'єкті.[17]

Формальні типи:

1. текст (копіювання-вставка або слоган),
2. візуальний (зображення та підписи),
3. мультимедіа (GIF, відео-меми).

2. Змістовні критерії полягають у дослідженні теми, символіки та культурного контексту, зображують аспекти тривоги з політичним наміром, ціннісними рамками та колективними емоціями, як визначає Wiggins, В. Е. фактично мем являє собою носія соціального наративу.[42]

Змістовні типи:

1. Теми: політичні, повсякденні, освітні, пандемічні, гендерні тощо.
2. Наративи: мем може бути сюжетною наративною логікою.
3. Мовні ігри, культурні коди, використання сленгу, алюзій, тощо.

Ми також можемо досліджувати соціальну роль або функцію мему під час соціалізації, Shifman описує меми як партисипативні практики в яких гумор, сатира або критика можуть бути стратегіями взаємодії з певними видами соціальної реальності.[17]

Функціональні типи:

- Гумористичні аспекти комічного ефекту (наприклад, іронія чи абсурд)
- Критичні або політичні висміювання політиків або дій уряду чи держави
- Ідентифікаційні як спосіб ідентифікації з народом, субкультурою, ідеологією
- Інформаційні здатні передавати знання чи новини та не перевантажені деталями для розміщення візуальної форми.
- Меметичні (у реплікації) – функція самовідтворення через пародію, ремікс та розповсюдження.[8,17]

Зображення, тексти, відео та повідомлення мають візуальні та концептуальні елементи. Ключова характеристика – цифрові меми перетворюються з точки зору повідомлення та значення., де головний фактор:

немає одного автора. Інтернет-меми існують як відкриті тексти. Вони також є продуктами колективної творчості.[17]

Інтернет-меми зазнали еволюції, яка дозволила їм адаптуватися до свіжих культурних і технологічних інновацій. Спочатку меми існували як жартівливі, часто безглузді, комбінації зображення та тексту. Але оскільки інтернет-мем ставав усе більш візуально витонченим, він почав включати більше видів медіа, а саме відео, а згодом і мобільні програми. Інтернет-меми стали ще більш візуально багаторівневими, використовуючи зображення, відео та музику в поєднанні одне з одним у своїх колективних мультимедійних повідомленнях.[17]

З появою нових соціальних мереж і платформ інтернет-меми стають все більш інтерактивними. TikTok, наприклад, має відео-меми, які можуть включати хореографію, музику, монтаж і інші елементи, які роблять їх набагато креативнішими та привабливішими, ніж будь-які попередні візуальні меми. Ці та інші відео-меми є важливим аспектом закону про інтернет-меми. Не кажучи вже про те, що меми TikTok (або «тренди TikTok») є важливим аспектом нової платформи як інструменту онлайн-вираження.[11]

Сучасні інтернет-меми, особливо на таких платформах, як Twitter і Reddit, давно вийшли за межі одного зображення чи комбінації зображення та тексту. Тепер вони часто об'єднують елементи з різних форматів (наприклад, текст, відео) і використовують ще більше елементів інтерфейсу (наприклад, кнопки, опитування тощо), щоб краще залучити свою аудиторію, особливо це стосується типів «шаблонних» інтернет-мемів, де творець може просто заповнити пропуски (або додати будь-який вміст, який він хоче), щоб створити власний інтернет-мем. Не тільки вони, але й їхня еволюція відображає не лише комічні випадки, а й серйозні соціальні та політичні проблеми. Наприклад, Black Lives Matter, рух #Me Too і пандемія COVID-19 тепер є частиною культури мемів.[7]

Здатність інтернет-мемів швидко адаптуватися до змінених соціальних і технологічних умов тепер є само собою зрозумілою справою. Вони продовжують існувати в інформаційному середовищі, яке змінюється з шаленою швидкістю, де кожен інтернет-мем є потенційно миттєвою відповіддю на останні новини.

Отже, це контекст, у якому ми не лише насолоджуємося інтернет-мемами, але й використовуємо їх як платформу для сучасної публічної комунікації.[5,17]

Також вони є не лише джерелами онлайн-гумору, а й засобами соціальних, політичних і культурних заяв. І, як і з будь-якою потужною формою спілкування, існує потреба класифікувати меми. Класифікація інтернет-мемів може здатися тривіальною справою, зрештою, класифікацію гумору зазвичай не роблять без гумору. Тим не менш, вона може узагальнити типи структурних і семіотичних аспектів, які виражають меми. Нам особливо подобаються їхні структурні аспекти, тому що вони вловлюють те, чим ми займаємося, коли створюємо інтернет-меми і чим більше ми розуміємо структурні аспекти, тим більше ми розуміємо, які речі чи твердження ми висловлюємо в ньому.[17]

Рання систематична спроба класифікувати меми була зроблена Shifman, яка виділила кілька типів мемів залежно від їхнього контексту та функції. Shifman розрізняє меми, які виконують комічну функцію, меми протесту та політичної комунікації, а також меми, які є частиною певних субкультур.[17] Ця стара, але хороша класифікація показує нам, що меми це не просто смішні картинки чи фрази, але вони можуть мати серйозні цілі.

За жанром можна виділити такі основні категорії[17]:

1) Гумористичні меми - це найпоширеніший тип мемів, коли мова йде про розваги та виклик сміху, часто вони містять ту саму абсурдність чи іронію, яка є характерною рисою жанру мемів. Ця категорія включає меми, які містять гумор із тваринами, у комічних ситуаціях або використовують певну гру слів. Такі меми найпоширеніші в Інтернеті.

2) Меми про політику - вони використовуються для передачі політичних поглядів, навіть якщо вони не висловлюються прямо. Як і всі меми, вони є візуальним скороченням складніших ідей, політичних символів. І їх можна використовувати, щоб передати почуття гумору території щодо власної політики. Меми можуть виражати як протест, так і підтримку, і іноді використовуються більше як художній або розважальний спосіб продумати та повідомити те, що інакше може бути важко або одноманітно для обговорення.

3) Мемі про суспільство - ці мемі покликані висвітлювати явища та проблеми суспільства. Їх можна цілеспрямовано використовувати для привернення уваги до соціальної несправедливості, прав людини, нерівності, гендерної дискримінації тощо. Вони також можуть використовуватися для підтримки або критики відомих соціальних рухів і моментів, як-от Black Lives Matter і #Me Too.

4) Мемі на основі зображень - до цієї категорії належать мемі, які в основному базуються на нерухомих зображеннях або фотографіях, до яких додається текст, це наші класичні мемі, які часто приймають форму шаблонів для створення нових версій із родзинкою. Шаблон, який багато людей впізнає, це той, що містить «Відволікається хлопця» (це, до речі, фото з фото). Також зображення відомих котів. Обидва ці шаблони отримують велику популярність у соціальних мережах.

5) Мемі у вигляді відео - це короткі кліпи, які містять почуття гумору, сарказму чи соціальної критики. Іноді вони створюються з використанням популярних телевізійних шоу чи моментів із фільмів, але часто це просто вміла редакція чи монтаж, зроблений користувачами.

Проте також можемо зазначити що інтернет-мемі це різноманітне та складне явище, їх можна класифікувати за різними осями та за різними атрибутами. Один із способів думати про мемі це жанр і тема. Це дуже елементарні класифікації, і для багатьох типів інтернет-мемів це єдиний вид класифікації, який можна легко та осмислено застосувати.[2]

Комунікація в сучасному цифровому середовищі можемо зауважити також ґрунтується на гуморі та іронії, особливо потужних способах вираження соціальних настроїв, критики та сатири в Інтернет-мемах. Культура інтернет-мемів, як зазначають такі вчені, як стала потужним способом спілкування з одними та іншими. Це механізм впливу на громадську думку. Це не означає, що громадська думка завжди зазнає впливу на краще або в тому напрямку, у якому хтось чи інші можуть захотіти рухатися.[17]

У інтернет-мемах гумор може проявлятися через вербальні та візуальні компоненти, несподівані контексти та гру слів. Іронія дає змогу передавати подвійні значення і, отже, дуже корисна для створення форм соціальної критики чи гумористичного дистанціювання від певних ідей.[41]

Найчастіше інтернет-меми використовують іронію, щоб висміяти соціальні норми, політику чи культурні тенденції.[5] Теорія невідповідності гумору стверджує, що гумор виникає, коли існує невідповідність між тим, що людина очікує, і тим, що вона насправді отримує в даній ситуації чи повідомленні.[40] Численні приклади цього в інтернет-мемах - це ті, які грають на парадоксах і несподіваних комбінаціях значень.

Функції гумору та іронії в мемах[2,41]:

1. Вони допомагають користувачам впоратися зі складними, а часто й серйозними проблемами дня, і зрозуміти їх.
2. Вони дають можливість говорити про табуйовані теми або принаймні заповнювати тишу, створену ними.
3. Вони дозволяють людям висловлювати свої політичні погляди та соціальну критику тобто, якщо ви можете змусити когось сміятися (чи принаймні посміхнутися), ви також можете змусити їх задуматися.

Культура інтернет-мемів формує спільноти користувачів, які поділяють певний вид знань, інтерпретації та гумору.[2] З точки зору соціології гумору, меми можна розуміти як механізми соціального конструювання реальності через спільне використання, спільну дію та спільно-колективне розуміння художньої форми, яка не зовсім мистецтво, але й не є мистецтвом.[39]

Ви можете досягти багато чого за допомогою кількох слів у інтернет-мемі, що робить його чудовим засобом для швидких ідей і швидкого розуму.[38]

Теорія соціального порівняння стверджує, що люди використовують жартівливі порівняння, щоб оцінити своє власне становище в суспільстві.[37] Коли справа доходить до цієї конкретної когнітивної адаптації, інтернет-меми є засобом, за допомогою якого здійснюються подібні порівняння. Висміювання,

наскільки це можливо, є частиною формату інтернет-мемів, і це особливо помітно в типах, які висміюють соціальні стандарти чи економічну нерівність.[29]

Також меметичний гумор може служити способом боротьби зі стресом, що підтверджується теорією гумору як механізму адаптації.[36] Під час кризи (наприклад, пандемії COVID-19) інтернет-меми використовувалися як засіб надання психологічної допомоги та соціальної підтримки.[42]

На громадську думку та соціальні настрої впливають інтернет-меми, які стрімко поширюються соцмережами та стають частиною масової культури. Інтернет-меми впливають на політичні процеси, соціальні рухи та навіть на дрібниці повсякденного життя. Вони роблять це переважно завдяки тому, що є хорошим засобом спілкування, а також тому, що захоплюють, а іноді й веселять. Такі теорії, як теорія обрамлення та спіраль мовчання, проливають світло на те, як і чому громадська думка іноді коливається в тому напрямку, куди ведуть меми. Проте все це не означає, що інтернет-меми також не є частиною комунікаційної стратегії, яку можна використовувати для маніпулювання громадською думкою.[2]

Отже, основними механізмами формування та інтерпретації інтернет-мемів є гумор та іронія, що робить їх засобом спілкування з реальною силою. Завдяки цим двом елементам меми можуть не тільки розважати, а й, у епоху, коли громадська думка формується з 280 символів або менше, також служити засобом впливу на те, що громадськість думає та критикує політичні події.

Інтернет-меми стали невід'ємною частиною цифрової культури та сучасних ЗМІ. Спочатку вони були простими зображеннями, але тепер перетворилися на складні відео та навіть інтерфейси соціальних мереж. Вони перетворилися з простої розваги на політичні, соціальні та культурні коментарі, які вони висловлюють. Дійсно, мем здається багато в чому набагато більш потужною формою спілкування, ніж звичайне зображення чи відео, поєднання гумору, простоти та потенціалу широкого розповсюдження та вірусної природи робить його ідеєю, яку варто дослідити.

Висновок до розділу 1

Теоретичний аналіз, проведений у першій частині цієї роботи, дозволив встановити, що сучасні інтернет-меми є значною частиною цифрової комунікації, яку ми маємо один з одним, та соціально-культурних взаємодій, у яких ми беремо участь. Вони, безумовно, є суттєвою частиною нашого колективного онлайн-існування, але вони також є чимось набагато більшим, сучасною темою, розмовним містом, посередницьким актом комунікації, і як таке, це дослідження позиціонує їх у самому центрі кваліфікуючого постмодерного онлайн-життя.

Ми розглянули еволюцію поняття «мем» - від його початкового визначення, запропонованого Dawkins як одиниці культурної інформації, що передається через імітацію, до сучасного розуміння інтернет-мему як елемента цифрової культури.[3]

Та інші дослідники вважають, що меми поведуться так, як біологічні сутності, вони розмножуються, мутують та піддаються відбору.[4] Таким чином, меми можна розуміти як складові того, що в інформаційному суспільстві називають «економікою подарунків». У цьому контексті, слідуючи вектору цифровізації, меми стають чимось зовсім іншим. Вони набувають певних мультимедійних, експресивно візуальних та інтерактивних якостей. Їх можна швидко редагувати та реміксувати. Ці особливості, притаманні мем-поведінці, значно розширюють вплив мемів на психіку громадськості.

Також ми розглянули інтернет-мем як феномен сучасної цифрової культури і встановили, що меми виконують кілька важливих функцій (комунікативна, ідентифікаційна, інтерпретативна, афективна та має соціальний коментар. І звісно меми використовуються в процесах соціальної взаємодії, формування громадської думки та як реакція на кризові події.

В основному соціальні мережі є середовищем, через яке меми поширюються, стаючи дедалі популярнішими. Чим популярнішими вони стають,

тим потужнішим стає їхній вплив (і чим кращий або ефективніший засіб передачі, тим більший їхній ефект). Таким чином, інтернет-меми стають своєрідним цифровим фольклором, який служить для відображення та одночасного формування колективних емоцій та наративів.

Також інтернет-меми можна систематизувати за формальними, змістовними та функціональними критеріями. Ми визначили основні жанри та структурні типи мемів (зображення з текстом, відеофрагменти, скріншоти, реакційні меми тощо) та класифікували їх за змістовними характеристиками (гумористичні, політичні, культурно критичні, екзистенційні тощо). Особливу увагу ми приділили аналізу інтертекстуальності, неоднозначності та відкритості до переосмислень, що змушує меми діяти як культурні «гравітаційні поля», простори колективної семантичної взаємодії, де оживають ідеї, стереотипи та соціальні оцінки.

Підсумовуючи можна сказати, що у сучасному соціокультурному середовищі інтернет-меми охоплюють кілька рівнів та виконують кілька функцій. Вони є формою символічного повідомлення, інструментом комунікації та засобом конструювання соціальної реальності, одночасно вони несуть емоційне навантаження, допомагають нам конструювати соціальні ідентичності та дозволяють нам впливати та змінювати соціальні сприйняття оточуючих нас.

2 ІНТЕРНЕТ-МЕМИ У ВІДОБРАЖЕННІ АКТУАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

2.1 Культура мемів в контексті сучасного суспільства

Інтернет-меми закріпили за собою місце в сучасному інформаційному просторі. Їхній вплив на громадськість може бути сильнішим, ніж багато хто хоче визнати. Зрештою, це не просто жарти, вони є засобом передачі ідей і встановлення порядку денного. В останні роки поширення інтернет-мемів стало значною частиною нашого спілкування один з одним. Канали соціальних медіа

пропонують як засоби, так і цілі для виробництва та відтворення мемів. У той же час публіку нового тисячоліття більше не задовольняють статичні зображення, не задовольняють стендап-коміки чи навіть монологи на нічному телебаченні. Інтернет-мем став популярним засобом для донесення важливих речей і портативної політики. З середини 2000-х акт створення інтернет-мемів навіть став своєрідним перформансом.[2]

Основним засобом розповсюдження інтернет-мемів є соціальні мережі. Вони надають широку аудиторію та не менш вражаючий потенціал вірусності. Facebook, Twitter, Instagram, TikTok і їм подібні це платформи, які пропонують ідеальну екосистему для процвітання інтернет-мемів – середовище, яке не тільки дозволяє, але й запрошує та спонукає до взаємодії користувачів.[42] Але більше того, соціальні мережі функціонують як потужні підсилювачі органічних інтернет-мемів через саму природу роботи цих мереж. На думку дослідників, те, що робить ці платформи такими хорошими у обслуговуванні, полягає не лише в їхній здатності охопити потенційно величезну аудиторію, а й у їх фактичній та змодельованій інтерактивності.[17]

Важливо підкреслити, що не всі інтернет-меми в соціальних мережах за своєю суттю великі чи складні. Це також можуть бути прості тексти, зображення чи відео, які швидко сприймаються та поширюються серед користувачів. Інтернет-меми можуть служити «миттєвим» коментарем до реальних подій на даний момент і можуть використовуватися для реагування на останні події чи тенденції, що поширюються. Цей наративний прийом, безумовно, ефективний, оскільки він може вразити певну кількість людей у певний час будь-яким образом, ідеєю чи посилом, який ви намагаєтеся донести.[17]

Дійсно, швидкість, з якою інтернет-меми поширюються через соціальні мережі та стають найпотужнішим інструментом цифрового спілкування є важливою для нашої уваги. Вони відображають і з певною жвавістю реагують на незбагненне соціальне, політичне чи культурне море, в якому ми живемо. У цьому відношенні інтернет-меми висвітлюють барометр суспільних настроїв майже так само швидко, як випуск новин про надзвичайну подію. І це світло є

важливою частиною медіа-екосистеми, служачи містком від новин до реального життя.[34]

Розповсюдження інтернет-мемів - лише частина процесу. Створення - це те, де справжня дія. І соціальні мережі слідкують прямо за нами, спонукаючи нас робити більше, дарма ми називаємо це створенням інтернет-мемів: нові ідеї впливають із того, що ми бачимо й чуємо у світі, напівзатопленому в інтернет-гудінні. Наскільки ми можемо сказати, інтернет це просто гігантська машина мемів.[2]

Створювати інтернет-меми на таких платформах, як TikTok і Instagram тепер може кожен. Причина цього полягає не стільки в тому, що люди асоціюють інтуїтивно зрозумілі інтерфейси, скільки в тому, що ці інтерфейси завжди присутні та легкі для навігації.[35] Люди, які створюють інтернет-меми, як правило, молоді, і інтуїтивно зрозумілі, доступні інтерфейси є обов'язковими, якщо вони хочуть підтримувати нашу колективну економіку. Зараз майже кожен може додати текст до зображення чи відео, і більшість робить це в режимі реального часу.[2] Це дуже важливо, оскільки інтернет-меми мають бути релевантними, а також бути очевидними в широкому спектрі того, що є в Інтернеті. Якщо їх не видно, то справді, який сенс?

Для створення можна використовувати не лише стандартні функції соціальних мереж, а й сторонні програми та веб-сайти, які пропонують додаткові можливості редагування. Ця гнучкість редакційних інструментів призводить до ситуації, коли інтернет-меми стають набагато різноманітнішими та набагато більш здатними охоплювати надзвичайно широкий спектр тем від політичних мемів до сатиричних жартів соціальні мережі стають ще більш актуальним, інноваційним і часто креативним середовищем.[20]

Сучасне спілкування це вже не просто прямий шлях між відправником і одержувачем. Сьогодні майже кожен бере участь у процесі надсилання та отримання повідомлень, а разом з тим і у створенні нових віртуальних середовищ, нових просторів, у яких живуть інтернет-меми. Вони стали важливою частиною цифрової комунікації, оскільки дозволяють швидко

реагувати на події. Але головною причиною їх присутності є те, що інтернет-меми змушують нас сміятися або принаймні посміхатися, а в ці напружені часи сміх є необхідною частиною життя.[5]

Інтернет-меми - це не просто засіб самовираження, їх також можна використовувати як публічний форум для обговорення сучасних проблем. Фактично вони є формою масової комунікації в певних спільнотах, де люди колективно взаємодіють із контентом, коментуючи, використовуючи його як відправну точку для обговорення, або беручи його та реконтекстуалізуючи відповідно до своєї групи чи ситуації.[43]

Тим не менш, інтернет-меми також можуть слугувати маніпулятивними або пропагандистськими інструментами, оскільки вони часто створюються для вираження поглядів авторів або політичних планів. Таким чином, інтернет-меми можуть не лише щось повідомляти, але й впливати на людей у контексті політичних чи соціальних заворушень.[8,17]

Отже, основними платформами для створення та поширення мемів стали соціальні мережі, частина сучасної комунікації, така ж важлива, як і будь-яка інша частина, можливо тому, що вони знаходяться на тому самому боці, що й політика та розваги, дві переконливі сили в масовій культурі. Інтернет-мем може бути будь-яким типом повідомлення, але він найбільш цінний як носій громадської думки, коли робить заяву за допомогою зображення (або серії зображень) і деяких слів, враховуючи їхню доступність і популярність соціальних мереж, меми зараз є одним із потужним інструментом переконання.[2]

Інтернет-меми істотно впливають на громадську думку та соціальні настрої. Вони миттєво поширюються соціальними мережами та можуть змінити сприйняття людей майже за одну ніч. Цей магічний акт миттєвої зміни сприйняття робить інтернет-меми потенційно потужним інструментом не лише цифрової комунікації, але навіть політичного та соціального переконання. Враховуючи це, здається очевидним, що ми повинні вивчати теорії, які пояснюють, як і чому меми працюють таким чином.[2]

Одне з основних пояснень впливу ЗМІ на громадську думку відоме як теорія «підтримки привабливого наративу». Ця теорія стверджує, що медіа диктують публічні наративи, обираючи конкретну рамку, в якій громадськість сприймає дану подію чи ідею. Інтернет-меми, як тип медіа, працюють так само, вони також можуть зосередити увагу на окремих аспектах події, підкреслити певні якості чи емоції, пов'язані з явищем, або іншим чином спрямувати суспільне сприйняття в бажаному напрямку.[19]

Ще однією важливою теорією є теорія «впливу через повторення» (спіраль мовчання). Згідно з цією теорією, індивіди схильні утримуватися від висловлення своїх поглядів, якщо вони не відповідають домінантному наративу в суспільстві. Інтернет-меми, які швидко поширюються в соціальних мережах, можуть створити ефект «масової підтримки», коли певні ідеї чи точки зору здаються все більш поширеними та загальновизнаними, що спонукає користувачів дотримуватись схожих поглядів. Вони стають своєрідним інструментом демонстрації популярності певної думки чи точки зору, підштовхування інших до її прийняття.[18]

Milner зауважує, що меми можуть слугувати потужними двигунами змін. Свою чарівність вони здебільшого привертають до молодих і не дуже молодих, але все ще дуже онлайнових: спільнот, які можуть почуватися ігнорованими традиційною пресою, але натомість знаходять, що їхні голоси посилюються через соціальні мережі. З цим непереборним зростанням інтернет-мему як зброї вибору в новій культурній війні також приходить супутнє зростання прямого вираження як нової форми громадянського тиску на уряди та установи. Інтернет-меми стимулюють нові соціальні рухи.[8]

Сьогодні інтернет-меми виступають не просто як елемент цифрової розваги, а й як важливий комунікаційний засіб, який формує громадську думку, впливає на соціальні настрої і слугує маркером культурних та політичних тенденцій. Ці явища характеризуються потужним впливом завдяки умінню поєднувати доступність, точність і емоційну залученість, завдяки соціальним мережам меми отримали неймовірну швидкість розповсюдження, ставши

вірусними повідомленнями, які здатні охоплювати тисячі або навіть мільйони людей у реальному часі, швидко реагують на події, виконуючи роль «соціальних датчиків» для поточних питань, емоцій та групових реакцій.

Отже, завдяки цьому молоді покоління знаходять нові способи для самоідентифікації та вираження своїх думок, проте інтернет-меми можуть слугувати засобами маніпуляції, розповсюдження дезінформації або політичного тиску. Тому їх потрібно аналізувати критично та усвідомлювати механізми їхнього впливу, їх слід розглядати як нову мову сучасності, яка не тільки приносить задоволення, а й змінює суспільний дискурс, надаючи можливість раніше незвучним голосам висловитися і створюючи нові форми спільного досвіду в онлайн-просторі.

2.2 Український простір мемів: наративи, цінності, сенси

З початку 2000-х років українська цифрова культура значно розвивалася під впливом політичного та соціального контекстів. Розвиток української цифрової культури прискорився після Помаранчевої революції 2004 року та через протести Євромайдану 2014 року, де соціальні мережі були центральним методом комунікації та організації.[21] На противагу цьому, ці події призвели до значного зростання інтернет-потужності та цифрової грамотності в Україні.

На початок 2020-х років Україна створила процвітаючу цифрову екосистему з високим рівнем проникнення Інтернету, особливо серед молодших когорт. До 2022 року близько 75% українців були активними користувачами Інтернету, причому більша частка постійного використання спостерігалася серед тих, кому менше 35 років, та коли країна зіткнулася з повномасштабним вторгненням у 2022 році, це цифрове середовище стало ключовим для швидкого обміну інформацією та мобілізації цифровими засобами.[22]

Лінгвістичний аспект українських мемів відображає неймовірно складну соціальну лінгвістичну реальність. Українські меми включають меми з українськими, англійськими елементами, а також унікальний багатомовний

цифровий простір.[25] Вибір мови для контенту мемів часто має політичне значення. Після 2014 року, і особливо після 2022 року з повномасштабним вторгненням, дедалі частіше використання української мови в мемах являло собою заяву про українську ідентичність та політичні зобов'язання проти російської культури.[24] Однак також, використовуючи російську мову в деяких мемах, українці проблематично підривають російські послання через мову агресора, створюючи потужні форми контрпропаганди, які можуть знайти спільні норми в російськомовних спільнотах.[21]

За дослідженням науковців український мем-простір висвітлює постіронічні особливості, коли жарти не є ухильними, а радше пережитим досвідом. Мем став більше, ніж моментом сміху, він став культурною реакцією на стрес, тривогу, смуток та невизначеність, наприклад іронічні жарти про «ракетні салюти» чи «мертві побачення» надають можливості висміяти та зрозуміти новий світ війни, який став шокуючим, але його потрібно подолати.[25]

Інтернет-меми стали важливими посередниками вираження, узгодження та зміцнення української національної ідентичності. Українські меми часто стикаються з питаннями «хто ми» проти «хто вони», щоб створити символічно обмежені відмінності, що характеризують самопозицію України щодо російської ідентичності. Оскільки національні сегменти аудиторії стають важливими в часи конфліктів, вони створюють меми для забезпечення контексту та як спосіб участі в доступних дискусіях про національну свідомість.[25]

Меми, створені українцями, підкреслюють використання глобальних форматів мемів для передачі специфічного українського досвіду та перспектив. Як зазначають науковці, такий контент являє собою форму «глобалізації», завдяки якій глобальні культурні форми адаптуються чи то модифікуються для відображення локальних контекстів та створюються для задоволення місцевих прагнень.[25]

Мем-культура України не є одноголосним простором, вона має в собі диференціацію за віком, регіоном, соціальним контекстом і навіть платформою.

TikTok та Instagram створюють динамічний відеоконтент, часто опосередкований ефектами та фільтрами редагування. З іншого боку, Telegram та Facebook пропонують середовища для текстово-візуальних мемів, які пропонують або політичну, або сатиричну прихильність. Усі вони пропонують своєрідні «меметичні діалекти» як термін, що стосується множинності практик цифрової комунікації [25]. Стратифікацію мемів також можна розглядати як зміну соціальних норм де користувачі TikTok та Instagram, як правило, молодші та радикальніші в естетиці, користувачі Facebook та Telegram в середньому старші, стриманіші, але так само активні у своєму візуальному протесті.

Часте привласнення знайомих глобальних форматів для створення контенту, який чітко відображає українські обставини, є фундаментальною характеристикою форм культурної гібридності та демонструє глибину креативності українських творців мемів, які використовують щось глобально-репрезентативне та переміщують це для локального представлення своїх реалій. Наприклад, відомі шаблони глобальних мемів, такі як «Розсіяний хлопець», «Схвалення Дрейка» або «Жінка кричить на kota», були адаптовані з використанням українських політичних діячів, посилянь на війну або аспектів повсякденного досвіду в Україні.[23,25] Ця дія робить український досвід доступнішим для міжнародної аудиторії зі знайомими шаблонами, а також демонструє участь України у глобальній цифровій культурі.

Українські меми діють як інструменти опору з різних місць, атакуючи не лише військову агресію Росії, але й їхню дезінформаційну кампанію та культурне домінування. Ідея «меметичної війни» особливо варта уваги в контексті України, меми можуть функціонувати як агреговані фрагменти безладного, дієвого контенту, який може впливати на моральний дух ворога та протистояти його пропаганді.[26]

Основні стратегії опору, що використовуються в українських мемах, включають: висміювання російських військових невдач, де меми вказують на втрати техніки, стратегічні помилки та некомпетентність лідера, як сильна протидія наративам про російську військову перевагу [21] гуманізація

українських страждань, тут меми успішно поєднують гумор та автентичний емоційний зміст і допомагають віддаленій аудиторії зрозуміти людську ціну війни.[23]

Незважаючи на переважну поширеність нейтрального або чоловічого наративу в мемах, обсяг контенту, який транслює жіночий досвід, зростає в українському цифровому просторі де ми спостерігаємо подвійний тягар (робота/діти), участь у волонтерстві, служба в армії, повсякденні реалії в тилу. Жіночий досвід ускладнюється політикою через іронію та візуальну сатиру, оскільки жінки деконструюють патріархальні очікування, мем про волонтерку, де людина тримає коробки з допомогою, читаючи новини про блогерів TikTok у тилу, створює гендерну напругу, яка пов'язана зі структурною несправедливістю.

Також дослідники пропонують розглядати меми як «цифрові записи часу», що виконують архівну функцію, документують не лише події та події, але й реакції, почуття, іронію іншими словами, контекстуалізовану історію в реальному часі. Меми є орієнтирами моменту (наприклад черги генераторів, перебої зі зв'язком, світлофори на дронах) та зберігають аспекти специфіки українського воєнного досвіду, у цьому сенсі меми функціонують подібно до щоденника, хоча й колективного, гумористичного та гостро контекстуального. [22]

Також переосмислення історичних наративів, де меми протидіють заявам російської історії щодо ідентичності та суверенітету України.[26] Ефективність цих стратегій частково впливає з того, що Bracciale et al., визначає як «асиметричну перевагу» гумору для досягнення мети інформаційної війни.[22] Державна пропаганда рідко буває гумористичною та має виключно урочистий та авторитетний тон для повідомлень, тоді як меми, керовані гумором, можуть швидко зруйнувати ці наративи, швидко вказуючи на суперечності та абсурдність.

Українське середовище мемів відображає локальний контент, але воно також включає адаптації глобальних форматів. Виразно українські меми відображають неявні моральні орієнтації, культурні посилення, історичні знання

або граматичні форми, які не українцям може бути важко повною мірою оцінити.[23] До них належать меми, що стосуються української літератури, фольклору та історичних діячів, контент, який обговорює конкретних українських політичних діячів та суперечки, гумор, заснований на специфічних лінгвістичних характеристиках та регіональних діалектах України, та звісно посилення на пов'язаний досвід, характерний для українського життя.

Водночас, українські учасники створення мемів також беруть участь у глобальній мемо-культурі та покладаються на міжнародні формати для представлення автентичного українського життя. Балансування між місцевими особливостями традиційного українського суспільства та глобальними стратегіями участі було визначальною рисою стратегії цифрової комунікації України під час війни.[26]

Мaksymenko зазначає, що з лютого 2022 року українські творці мемів стали дедалі більше усвідомлювати необхідність створення контенту для міжнародної аудиторії, часом створюючи паралельні версії мемів як внутрішньо-специфічні для української аудиторії, так і більш міжнародні версії, якими вони можуть ділитися по всьому світу.[21] Це дозволяє будувати спільноту в Україні та зміцнювати солідарність на міжнародному рівні.

Отже, українські інтернет-меми еволюціонували з одного лише способу розваги до потужного засобу культурної самоідентифікації, політичного спротиву та міжнародної комунікації. У часи соціальних змін, революцій і конфліктів цифрова культура України отримала новий імпульс, перетворилася на простір, де гумор, історична пам'ять, мова та національні символи об'єднуються у форми, які сприймаються як місцевою, так і міжнародною аудиторією. Використовуючи впізнавані шаблони світової мемо-культури, українці не лише діляться власним досвідом у глобальному інформаційному просторі, але й успішно протидіють ворожій пропаганді, зміцнюючи моральний дух та національну солідарність.

2.3 Політична реальність у дзеркалі інтернет-мемів

В епоху цифрових технологій інтернет-меми все частіше передають політичні настрої та переходять від простої розваги до представлення змістовних форм політичного дискурсу. Як стверджує AlAfnan, меми є «потужними інструментами політичної комунікації, засобами політичного вираження та інструментами, що посилюють ідеологічні розбіжності».[27] Зокрема, є корисним відображенням думок, почуттів та реакцій громадян на політичні події, людей, політиків та ідеології.

Інтернет-меми визначаються демократизованою формою політичної комунікації, вони також посилюють політичні розбіжності, оскільки є легкодоступними, можуть ставати вірусними та викликати емоційну реакцію, мають великий вплив на пересічних громадян, які беруть участь у політичному дискурсі поза політичними та медійними інституціями.[5,10]

Політичні меми – це дискурсивні артефакти, що представляють цінності, тривоги та боротьбу за владу в суспільному житті. Вони пов'язують соціальні цінності чи ідентичності людей разом, є інструментами для внутрішньо-групової солідарності і зовнішньої ворожнечі та створюють бінарний світогляд політичних питань, де політичні ідеології поляризовані.[28] Таке теоретичне формулювання мемів позиціонує їх як більше, ніж просто репрезентації політичної реальності, але й такі, що беруть участь у створенні політичного дискурсу та реальності, їх настільки легко створювати, що вони можуть конденсувати складні політичні проблеми, оскільки візуально привабливі або легкі для сприйняття.

Політичні меми можуть функціонувати як соціальні механізми та підтримувати владні структури, надавати можливість громадянам критикувати людей чи інституції, які притримуються влади, за допомогою гумору. Мемі дозволяють пересічним людям брати участь у політичному процесі, критикувати дії уряду та мобілізуватися для соціальних змін.[29] Тож можемо сказати що природа політичних мемів надає їм неформально майданчик для висловлення своїх скарг та оскарження домінуючих наративів.

Водночас було б несправедливо називати політичні меми виключно демократичними діями, що протистоять владі. Політичні меми також можуть поширювати повідомлення, підтримувати існуючі політичні структури, поширювати стереотипи та завдавати шкоди, використовуючи дезінформацію. Динаміка влади мемів посилюється роллю соціальних мереж у контролі поширення мемів, де платформи соціальних мереж дозволяють алгоритмічним процесам визначати, які меми можуть швидко поширюватися через них, а які водночас слід “заглушити”. [6]

Політичних діячів часто представляють через меми, особливо під час виборів, де спотворюють та карикатурять, виражаючи сильні та слабкі сторони обраних політиків. Репрезентації через меми створюють політичну ідентичність і мають потенціал суттєво вплинути на розуміння та обізнаність громадськості щодо політика чи політичної події. [5]

Політична залученість через меми є відносно легкою та доступною формою завдяки відносно низьким бар'єрам входу порівняно з іншими формами політичної комунікації. Формальний політичний дискурс зазвичай вимагає спеціалізованих знань або ресурсів, але участь у політичних мемах як засобі залучення вимагає лише базової цифрової грамотності та доступу до програми або платформи соціальних мереж, що дозволяє включати розширення політичної залученості серед демографічних груп, які можуть почуватися виключеними з участі в управлінні та/або політиці. [5,44]

Політичні меми швидко набувають популярності у виборчих кампаніях, причому використовуються для просування кандидата/моделі, критики опонента/групи та мобілізації виборців, як в офіційних кампаніях, так і на місцях прихильниками, для формування громадської думки та результатів виборів. Highfield описує меми як форму «політичного гумору», яка дозволяє користувачам просувати кандидатів або критикувати опонентів, але таким чином, якого важче досягти за допомогою інших форм політичного дискурсу. [30] Залучення людей на емоційному рівні може служити для впливу на думки та мотивації більше, ніж раціональні аргументи державної політики.

Тим не менш, інтернет-меми також можуть бути засобом перевірки фактів та ініціювання критичної взаємодії з політичними твердженнями. Деякі меми відкрито кидають виклик дезінформації, оскільки вони використовують гумор, щоб висміяти логічні суперечності в політичних повідомленнях або поставити під сумнів недобросовісні твердження. У звіті VoxUkraine дослідники пояснюють, що українські меми були ефективними у протистоянні російській пропаганді під час російського вторгнення, зокрема, «використовуючи гумор, щоб підкреслити прихований абсурд російських претензій», що натякає на ідею використання мемів як засобів для інформаційної грамотності.[31]

Як стверджують дослідники, щоб прищепити «стійкість до інформаційних розладів», громадянам необхідно критично взаємодіяти з усім політичним контентом, включаючи меми, що розуміються як медіа, визнаючи, що меми можуть як інформувати, так і дезінформувати політичні реалії.[32] Однак слід не забувати що переклад політичних мемів може виявитися проблематичним при перетині культурних контекстів. Меми, які спираються на культурні маркери, мають обмеження в передачі значення при перетині кордонів або виключно на гру слів, що в свою чергу демонструє напругу між вимірами мемів, та місцевими політичними та культурними контекстами, які продовжують обмежувати варіанти зображення та розуміння політичної реальності, коли вона передається через меми.

Висновок до розділу 2

Отже, ми погоджуємося що інтернет-меми є складними дзеркалами політичної реальності, які відображають політичні розбіжності в наших суспільствах та одночасно розвивають політичний дискурс, їх здатність спрощувати складні політичні повідомлення у формати, що підходять для поширення, зрозумілі та емоційно керовані, дозволяє використовувати це як інструменти політичної комунікації, залучення громадян та формування рухів.

Складна та суперечлива природа політичних мемів як одночасно демократизуючих та потенційно поляризуючих інструментів відображає ширшу напруженість у цифровій політичній комунікації, що дозволяє громадянам більш повноцінно брати участь у новинах та політичному дискурсі, але вони також можуть ще більше фрагментувати спільну політичну реальність на ізольовані ідеологічні бульбашки.

У цьому розділі визначено деякі критичні моменти щодо використання інтернет-мемів для відображення та формування соціального дискурсу, особливо всередині країни України.

Розвиток інтернет-мемів має набагато більше, ніж просто розважальні цілі, оскільки ми спостерігаємо появу мемів як способу політичної комунікації для критики, дискусії та колективної ідентичності, все частіше меми служать відображенням політичної реальності, а також актором у створенні політичного дискурсу. Їхня доступність та емоційний вплив забезпечують прості та лаконічні способи комунікації політичних питань та проблем.

Спосіб виробництва та розповсюдження мемів, на відміну від традиційних медіа, пропонує немедійним практикам можливість більш безпосередньо брати участь у політичних процесах, створюючи сьогодні конкуренцію навіть проти усталених режимів влади, де політичні заяви могли бути неправдоподібними. Однак, ця демократизація може ускладнити створення соціальних змін та спогадів, оскільки меми, створені користувачами, іноді підсилюють, а не руйнують режими влади, сприяючи поширенню дезінформації або змішуючи політичні позиції, тим самим посилюючи ідеологічну поляризацію, що також збігається з викликами, з якими стикається світ в епоху цифрової політичної комунікації загалом.

У конкретному контексті України меми мали певні конотації, які стали широко визнаними після російського вторгнення 2022 року. Практика спільної участі та обміну інформацією про критичні ситуації та події, що вимагають комунікативної «стійкості», також спостерігається в усьому світі.

Підсумовуючи, інтернет-меми пройшли через численні рівні складності для соціальної критики та, зокрема, стали колективною самосвідомістю, оскільки вони функціонують через візуально економічну критику, що надається простотою, економічно витрачену цензуру, обходячи її за допомогою гумору, будують колективні ідентичності та ставлять під сумнів культурну грамотність, що здійснюється у візуально та лінгвістично іронічному знанні, сигналізуючи один одному та можливо звертаючи увагу на табу, глузування, презирство та соціальні/політичні образи навколо делікатних, серйозних питань і тем, часто непрямыми способами.

У випадку України, особливо, сучасні меми стали важливим моментом опору культурним ідентичностям та способом міжнародної комунікації в екзистенційній національній кризі в насильницькому контексті. Цей стан ілюструє те, як інтернет-меми та інші цифрові культурні форми можуть бути перетворені на політику соціально-політичного дискурсу в сучасних обставинах.

3 ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ

3.1. Методологічні основи дослідження впливу інтернет-мемів

Для вивчення багаторівневої природи того, як інтернет-меми пов'язані з формуванням громадської думки найбільш доречною є якісна парадигма є найбільш доречною в цьому випадку, оскільки вона дозволяє глибоко зрозуміти тонкі або складні способи, якими меми передають соціально-культурні норми, політичне значення та соціальні коментарі.

Якісний підхід має інтерпретаційний характер, метою є розуміння того, як користувачі соціальних мереж сприймають та осмислюють контент мемів у зв'язку з соціальним досвідом. Огляд літератури показав, що меми поширюються, переписуються та коментуються в рамках складної системи, пов'язаної зі спільними культурними посиланнями, інтертекстуальними значеннями та

новими формами цифрової грамотності.[33] Досліджуючи досвід обміну та споживання мемів з точки зору учасника у відповідних спільнотах, це дослідження має на меті виявити зв'язки, що пов'язують формування думок із взаємодією з мемами.

Це дослідження реалізовано у формі якісного контент-аналізу, а також спирається на елементи дискурсивного аналізу, щоб зрозуміти, як меми репрезентують, формують або відображають громадську думку. Замість того, щоб зосереджуватися на кількісному аналізі мемів стосовно частоти мемів, уподобань чи поширень якісний контент-аналіз забезпечить інтерпретаційний рівень значення символічного змісту, інтертекстуальних посилань та соціально-політичного підтексту, оскільки це дослідження стосується мемів, воно розглядає текстові особливості, візуальну семіотику, а також розшифровує механізми гумору та можливості мемів стосовно сатири, іронії.

Для аналізу ми виокремили чотири Telegram-канали, а саме:

1. @bromeeems (<https://t.me/bromeeems>) - канал мемів з саркастичним гумором, що навмисно критикує екзистенційні, соціальні та політичні контексти.
2. @RedditUkraine (<https://t.me/RedditUkraine>) - Telegram-спільнота, яка надає інтерфейс для мемів та коментарів щодо соціально-політичних реалій, що спостерігаються в Україні.
3. @dbmua (<https://t.me/dbmua>) - канал, який стратегічно представляє сатиру, що набуває інтернет-формат, приділяючи увагу елементам молодіжної культури та формування ідентичності.
4. @with_mem (https://t.me/with_mem) - цей канал представляє будь-які форми мемів, зокрема, засновані на зображеннях (наприклад, український саркастичний мета-гумор).

Ці джерела були відібрані на основі їхньої актуальності до поточних подій, залученості користувачів, демонстрації ідеологічної позиції та загалом передають повний спектр цифрових реальностей від соціально-

сконструйованого гумору в абсурді до демонстрації ретельно підібраних та політично-заангажованих коментарів.

Для нашого дослідження ми відібрали вибірку з 35-45 мемів з перелічених каналів протягом періоду часу з 14 квітня - 27 квітня 2025 року для досягнення тематичної гетерогенності та насиченості яка дозволить інтерпретацію та аналіз.

Інтернет-меми були відібрані за допомогою цілеспрямованої вибірки з метою представлення аналітичних елементів таких як:

1. Комунікативна функція (наприклад критика, гумор, ідентичність)
2. Маніпулятивний потенціал (наприклад фреймінг з ідеологічним ухилом, емоційне охоплення)
3. Індикатори дезінформації (наприклад спотворення фактів, фальшивий контекст, візуальне перекручування)

3.2. Категоризація та оцінка контенту інтернет-мемів

Інтернет-меми сьогодні це культурні артефакти епохи, в якій ми живемо. Дійсно, вони постають як дружні, кумедні або навіть смішні об'єкти, але в той же час мають комунікативну мету, ідеологічну функцію, і через цю ідеологічну функцію, вони особливо небезпечні. Аналіз контенту може допомогти нам побачити комунікативні функції цих мемів та розвіяти небезпечні ідеологічні вантажі, які вони несуть.

У зібраному матеріалі було знайдено 40 мемів, які були класифіковані за різними форматами, серед яких рекламні плакати, скріншоти новинних статей, цифрові колажі, багатопанельні комікси, текстові жарти, мем-порівняння, скріншоти постів у соціальних мережах, та зображення з накладеним текстом. Ця різноманітність підкреслює мультимодальний аспект мемів, який дає змогу передавати смисл навіть через абсурд, візуальні парадокси або перебільшену іронію, наприклад у мемі, де політики показані під мультяшними дощовими хмарами, комунікативна роль реалізується через злиття дитячої естетики з політичним сарказмом, стратегія якого посилює абсурдність ситуації.

Дослідження тем також виявило, що інтернет-меми охоплюють різноманітні питання, а саме політична сатира, соціальні звички і повсякденне життя, економічні виклики (проблеми з житлом і працевлаштуванням), поведінка молоді, релігія, стереотипи щодо гендеру, історичні аналогії та табу.

Варто зауважити меми, що представлені в нашій базі даних, виконують щонайменше п'ять основних функцій, а саме створення легкого та жартівливого контенту, який викликає позитивні емоції, сатиричне висвітлення соціальних, політичних або моральних конфліктів, формування відчуття спільності через знайомий контекст або досвід, короткі коментарі до новинних подій, використання іронії або чорного гумору як стратегії для подолання тривоги, невизначеності чи травматичних ситуацій.

Вони часто взаємодіють одна з одною, наприклад, мем з чорним гумором про кінець світу є одночасно розважальним, критичним і способом подолання стресу, де викликає сміх, але також піднімає питання колективного страху щодо майбутнього.

Емоційна складова мемів коливається від веселості та іронії до сарказму, чорного гумору, меланхолійних ноток та почуття безнадії наприклад, у мемах про «жабу, що чекає смерті» або візуальних жартів із лелеками, які обговорюють міграцію гумор переплітається з болем і відчаєм, що відображає психоемоційний стан під час війни, що також дозволяють сприймати меми як своєрідні показники колективного переживання та настрою суспільства.

Меми, що пародіюють подразнення від таких речей, як онлайн-покупки, помилки в тексті повідомлення та абсурдність, що виникає в соціальних мережах, також служать формами коментарів щодо життя в інтернеті, де гумор є засобом для спостереження та критики соціальної поведінки. Щодо інтернет-мемів, які натякали на економічні виклики, такі як проблемні ситуації, що виникають через зростаючу кризу доступності житла, або нездужання, пов'язане з працевлаштуванням, використовували різні ступені іронії та перебільшення, щоб передати широке невдоволення умовами.

Хоча емоційний тон мемів різниться, він може приймати форму грайливості або бути зібраним у сенсі меланхолії чи навіть похмурої іронії, високий рівень сарказму, цинізму та чорного гумору свідчить про механізми подолання, які часто використовуються в онлайн-просторі та крізь призму особистої чи групової соціальної чи то політичної нестабільності. Меми про кінець світу, релігійну гіперболу чи злочини протягом історії створюють сатиру не лише для того, щоб бути смішними чи тривіальними, але й щоб розкрити істини та забезпечити спільний вихід для навколишньої тривоги.

Самоіронічний гумор, який можна побачити в мемах про почерк, продуктивність чи подібні життєві труднощі, створює новий акцент на спільності життя, заснований на хибних, але зрозумілих аспектах повсякденного існування, створюючи тонкі шари реалій, представлених у соціальних мережах. Меми, що посиляються на патріотизм, на підтримку України показують, як емоційна підтримка через гумор може співіснувати в етичних позиціях, що висвітлюють соціальні норми в моральній поведінці та поруч з ними.

Цікаво, що більшість мемів у наборі даних не надавали чітких доказів будь-яких випадків маніпуляцій чи дезінформації, були інтернет-меми, які описували вигадані розмови або гумористичні зображення реальних подій, хоча такі були здебільшого гумористичними, меметичний аспект реалізму, який залишається в них, може забруднити лінії сатири та дезінформації, особливо для аудиторії, менш знайомої з просторами, в яких виникають ці ситуації.

Отже, категоризації інтернет-мемів дозволяють нам певним чином усвідомити критичну роль, яку меми можуть відігравати у формуванні громадської думки, гумористично, вдумливо та емоційно, резонансно, надають інструменти для політичної взаємодії, соціальної критики та переговорів про ідентичність. Вони не завжди мають на меті впливати, але неоднозначність, яка існує між сатирою та дезінформацією, підкреслює важливість критичної медіаграмотності.

Повертаючись до наших початкових спостережень, меми не лише повідомляють чи виражають речі, на практиці меми знову ж таки можуть бути

маніпулятивними, ефективними та дезінформаційними. Важливий вплив мемів полягає в тому, як вони нормалізують численні складні та суперечливі ідеї, будучи кумедними та доступними для широкого поширення. Меми, створені про військових, втому від війни, розумову втому чи то уряд допомагали авторам висловлювати незгоду або своє розчарування прийнятним чином у сучасних проявах соціального прийняття супротиву.

Наприклад, уявіть собі мем військового чи політичного лідера під вигаданими обставинами або з абсурдними заголовки, що завдяки встановленню спільної мови критики емоційна непоко́ра вбудовується в культурну уяву, коли цей контент переглядається, він буде певним чином емоційною інвестицією, тоді як його аудиторія лише сміятиметься, мем працюватиме над тим, щоб уникнути раціональних аргументованих структур та використовуватиме емоційні асоціації, щоб зробити складні політичні чи моральні позиції самоочевидними.

Хоча більшість мемів є сатиричними або розважальними, вони нав'язують ідеологічні рамки людям здебільшого досить тонко, крім того, пропонують низку позицій щодо світу залежно від «здорового глузду» через гіперболу, іронію чи аналогічні міркування, зображення карикатур на політиків, тощо. Також вони виступають засобом дезінформації без вимоги «вірити виправдано», оскільки як форма впливу потрібен лише обмін, а не віра. Коли впливи поширюються, а повідомлення емоційно повторюються, нормалізуються, і як би аудиторія не сприймала це як іронічне, вона, ймовірно, зазнає впливу, нашаровуючись в кількох системах переконань асоціацій.

Інтернет-меми продовжують бути різноманітними за темами, форматами та перетинами культури та показують, як цифрова культура може призвести до спільноти, дискурсу, дебатів та опору, одночасно виступаючи нормалізуючим інструментом або засобом впливу, ті що стосуються України, часто перемикаються між культурною життєздатністю та політичною кризою, виходячи з ширшого контексту цифрового культурного виробництва, як засіб м'якого опору та колективного споглядання.

Значна кількість мемів, відібраних для цього дослідження, безпосередньо стосується політичного дискурсу, вони критикують його, аналізують та пародіюють, насправді важко уявити більш пряму форму політичного дискурсу, яку можна було б використовувати для звернення до такого широкого кола електорату, окрім як фактичного виходу на сцену перед засіданням міської ради.

Наприклад політичних діячів можуть зображувати в мультфільмах або нереалістичних ситуаціях і ставати основою для критики їх чи їхніх дипломатичних рішень, як у мемах №2, №3 та №6 (див. додатки), де тип мему не лише відображає настрій публіки, а також виражає внутрішньо-групові оцінки, реакції та асоціації колективу.

Однак у деяких випадках різниця між критикою та маніпуляцією нечітка, наприклад мем заснований на діалозі між Зеленським і Трампом (мем №6, див. додатки) може бути кумедним, впливати на те, як аудиторія сприймає реальні події, та створювати спотворене уявлення про те, що відбувається в дипломатії. Навіть якщо головна мета мемів розважити або «зняти напругу», вони меми можуть виконувати маніпулятивну функцію, змінювати фокус аудиторії, змушувати її звертати увагу на певну подію або підводити її до якогось висновку як зазначає Shifman.[17]

Дезінформація також має свої приклади, а деякі (як от мем №5, див. додатки) змішують правдиву та хибну інформацію, створюючи «напівправду». Будучи частиною візуальної культури, меми мають особливо потужний вплив, коли виступають носіями такого роду дезінформації. Масив наших досліджених мемів наділений іронією, сарказмом та глузуванням, однак інші меми переповнені патріотичним запалом. Наприклад, мем про kota на тлі державних символів закликає нас не здаватися, навіть якщо «телемарафон» на межі скасування (мем №23, див. додатки). Це гарна нагода нагадати собі, що самі меми не є «справжніми», а є формою репрезентації і, як такі, своєрідним скороченням.

Інтернет-меми, що відображають повсякденне життя українців у часи соціальних змін, а саме війни, економічної нестабільності, освітньої реформи є не менш показові. Наприклад, меми про повсякденне життя, нерухомість та

міграцію (меми №27, №29, №34, див. додатки) відображають, як гумор використовується для інтерпретації кризи та маскуванню прихованих страхів. Це меми із соціально-критичним контентом, які не поширюють дезінформацію, також дозволяють висловлювати протест безпечним чином. У цьому відношенні інтернет-меми можуть бути кращим маркером громадських настроїв, ніж дописи в соціальних мережах.

Також слід зазначити, що меми можуть посилювати суспільну поляризацію, спрощуючи складні явища та схилиючись до емоційного вираження, відтворювати стереотипи, поширювати упередження або надмірно узагальнювати соціальні групи. Це невід'ємна частина того, що робить їх потужними інструментами комунікації, більш прямими та потужнішими, ніж, скажімо, політична карикатура, але це ставить під сумнів питання про те, які види поділів чи диференціацій вони заохочують і чи буквально вони переходять від плюралізму до поляризації.

Чимало мемів викликають емоційну реакцію просто тому, що вони представляють щось настільки близьке до повсякденного існування користувача, це служить маркерами ідентичності групи, дозволяючи тим, хто бере участь у «ми», почуватися добре від того, що вони є частиною групи, яка нібито поділяє певні цінності (добрі, погані або просто безглузді).

Таким чином інтернет-меми в соціальних мережах постають як багатовимірне явище. Їхня сила впливає з потужного поєднання комунікативної простоти, візуальної привабливості та емоційної сили, можливості інформувати та розважати, об'єднувати аудиторію, а також виконувати всілякі брудні трюки, від дезінформації до спотворення жахливої правди про поточні події.

І тому наше дослідження показало, що інтернет-меми є надзвичайно важливим соціально-культурним інструментом, який має не лише позитивний, але й потенційно шкідливий вплив на інформаційне середовище, розглядаючи вплив мемів на громадську думку, слід також звертати пильну увагу на розвиток медіа-грамотності, критичного мислення та навичок перевірки інформації серед користувачів соціальних мереж, які є ключем до того, щоб суспільство могло

жити діалогом з мемами, а не дозволяло суспільству бачити себе потенційною маріонеткою у руках когось, хто працює на темній стороні соціально-культурного інструменту.

Враховуючи що меми онлайн часто можуть відтворювати спотворені або спрощені ідеї про складні соціально-політичні події, надзвичайно важливо розвивати медіа-грамотність користувачів, водночас рекомендується пропонувати освітні ініціативи (формальні та неформальні), що включають аналіз мемів як джерел інформації щодо емоційних маніпуляцій, прихованих повідомлень та візуальних тропів.

Меми важко перевірити і вони можуть нести ризик поширення дезінформації в Інтернеті, замаскованої під гумор важливо визначити платформи та плагіни, які дозволять позначати меми сумнівного походження або ті, що містять дезінформацію. Приклади ефективних ініціатив можна знайти в проектах, створених StopFake, VoxCheck та EUvsDisinfo.

Сайти соціальних мереж також повинні бути частиною регулювання дезінформації, включаючи меми, зокрема посилити політику модерації контенту, особливо шляхом розробки окремих інструментів для аналізу та фільтрації візуальних мемів, які можуть розпалювати ненависть, дезорієнтувати або маніпулювати у сферах війни, етнічних конфліктів, пандемій тощо.

Мем-контент з акцентом на виявлення маніпуляцій може бути ефективним методом інформаційної гігієни та сприяти ініціативам цифрових авторів, які створюють «антифейкові» меми, що пародіюють та вставляють аспекти дезінформаційних сайтів, наприклад пояснювальні меми, з фактами та меми у вигляді інфографіки.

Однак ефективна боротьба з дезінформацією в мем-просторі може бути лише за умови інтеграції знань із соціологією, культурологією, психологією, кібербезпекою та алгоритмічним аналізом даних, це призводить до висновку, що контрповідомлення в мемо-сфері повинні включати індивідуальні навички критичного мислення, практики в освіті, модифіковані технічні рішення, а також міжсекторальну співпрацю.

Висновок до розділу 3

Завдяки практичній частині нашого дослідження ми бачимо аналіз того, як інтернет-меми працюють в українських соціальних мережах, зокрема на платформі Telegram, і що важливо, як вони керують формуванням та поширенням громадської думки, не лише в Telegram, а й в українському просторі загалом. Аналіз цих мемів за допомогою як якісного контент-аналізу, так і дискурсивного підходу дозволяє нам інтерпретувати їх поверхнєве значення та повідомлення, що ці меми доносять світу про нашу соціально-культурну ситуацію.

Ми проаналізували контент із чотирьох Telegram-каналів, і підтвердили багатофункціональність інтернет-мемів. Вони можуть бути просто кумедними, часто кількома жартами в одному, ними можна насолоджуватися, не замислюючись про те, які значення вони можуть мати. Інтернет-мем може ідеально виразити емоційний стан, настрій чи почуття, фактично ними користуються все частіше як формою цифрової вітальної листівки. А меми, що висміюють політичну реальність, іронізують соціальні норми або пародіюють культурні явища, виконують репрезентативну функцію та конструюють і передають соціальні значення.

Однією з важливих характеристик є те, що меми втілюють емоційне багатство, вони викликають сміх, іронію та сарказм, а в деяких випадках тривогу, меланхолію чи навіть страх, що робить їх не просто засобом комунікації, а засобом обробки емоційного соціального досвіду, який є настільки актуальним в умовах нестабільності, війни та економічного чи соціального стресу. Вони сприяють емоційній деескалації ситуації, національному об'єднанню, яке ми називаємо «солідарністю», та утвердженню певної національної єдності чи колективного досвіду. Аналіз показав, водночас, що інтернет-меми можуть містити маніпулятивні елементи, це особливо стосується мемів з політичним ухилом, які певним чином формулюють проблеми або містять вигадані діалоги та спотворені контексти.

У сучасному інформаційному середовищі України інтернет-меми слугують багатограним культурним провідником, формують сектор цифрового фольклору, дозволяють брати активну участь у суспільному житті та допомагають формувати уявлення про ідентичність. Але вони також служать, ми маємо на увазі у військовому сенсі, потенційними провідниками для дезінформації та емоційних маніпуляцій користувачами.

Для наступних досліджень пропонуємо зосередитись щодо глибокого вивчення цифрової культури України, розвитку медіаграмотності та критичного мислення, потрібно було, щоб взаємодія з навіть таким контентом, як інтернет-мем була безпечною.

ВИСНОВКИ

Ми провели дослідження поширення інтернет-мемів, які є новим видом цифрової комунікації, що може впливати на те, як представлені певні соціальні події та як формується громадська думка. Результати дозволяють нам зробити чимало загальних узагальнень щодо того, що саме роблять інтернет-меми в сучасному медіапросторі, особливо враховуючи те, що соціальні мережі стали основними каналами їх поширення.

Спочатку вони довели, що інтернет-меми це більше, ніж просто онлайн-розваги чи гумористичні фрагменти, і їх слід розглядати як серйозні соціально-культурні інструменти, концептуально вони класифікували їх як особливу форму цифрового фольклору, яка робить все те, що фольклор завжди робив, у масових масштабах та швидкості, завдяки Інтернету. Фольклор спілкується у спосіб, яким люди осмислюють події, використовують скорочення для позначення суперечливих тем або просто живуть у повсякденному житті, а меми роблять це у спосіб, яким колективні групи людей висловлюють свої почуття щодо чогось.

У теоретичному розділі ми простежили еволюцію концепції «інтернет-мему», від біологічної моделі до цифрового інструменту комунікації, використовуючи підходи Dawkins, Blackmore, Shifman та інших авторів. Інтернет-меми вважаються культурними реплікаторами, що піддаються природному відбору у віртуальному середовищі, на основі їхньої естетичної привабливості, актуальності, емоційної сили та соціальної контекстуальності, більше того було виявлено, що сучасні меми виконують одночасно кілька функцій а саме комунікативну, когнітивну, емоційну, інтерпретаційну та соціально критичну.

У другому розділі на прикладі українського мем-простору ми проаналізували, як меми відображають соціальний настрій та виражають національні цінності та політичні події суспільства. Було виявлено, що після початку повномасштабної війни у 2022 році меми перетворилися на форму цифрової опозиції та використовувалися як засіб як психологічного, так і

мобілізаційного опору. Вони втілили колективні емоції моменту (страх, гнів, гордість, надію) і перетворили їх на цифровий дискурс як політичні сюжети, де створення мемів, особливо в TikTok, Instagram та Telegram, стало цифровою стратегією самоідентифікації українців, оскільки воно просунуло рамки інформаційної та культурної боротьби.

А емпіричний аналіз показав, що меми мають значний вплив на громадську думку і завдяки повторюваності зображень, легкості запам'ятовування, іронії, візуальній виразності та сенсорному багатству вони створюють ефект «підсилення» певних значень і позицій, меми виступають як форма фреймінгу, тобто вони здатні спрямовувати інтерпретацію подій у певний спосіб. Ефект теорії «спіралі мовчання» та ефект «групового мислення» також підтвердився, коли повторення певних мемів сприяє соціальному конформізму, або навпаки протестній ідентифікації. Також ми побачили, що сучасні меми можуть мати форму зображень, відео, мікротекстів, GIF-файлів та реакційних шаблонів, за змістом можуть бути гумористичними, політичними, соціальними тощо, а за функцією вони можуть бути інформативними, сатиричними, дезінформативними або ідеологічними. Такі функціонально різноманітні об'єкти, що зберігаються в нашому інтернет-житті, свідчать про складність та багаторівневу природу мемів, що справді робить їх вартими дослідження.

Отже, інтернет-меми це не просто сучасний цифровий спосіб спілкування один з одним, а й сучасна форма створення реальності. Вони є найновішим способом «бути з» кимось, показати, що ви розумієте його конкретну ситуацію, і як стародавні греки та римляни, які використовували публічні амфітеатри, щоб показати всім, як вони колективно «ідентифікували» один одного. Також дослідження не лише дозволило зафіксувати культурний та соціальний потенціал інтернет-мему, але й окреслити подальші траєкторії розвитку їхніх досліджень, зокрема у сферах політичної комунікації, психології масової свідомості та цифрової етики, зі швидким просуванням світу до всеохоплюючого цифрового суспільства статус інтернет-мему як серйозного академічного об'єкта тепер, безсумнівно, міцно закріпився.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Abrahams R. D. *Everyday life: a poetics of vernacular practices*. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2005. – 294 с.
2. Shifman L. *Memes in digital culture*. – Cambridge, MA: MIT Press, 2013. – 200 с.
3. Dawkins R. *The Selfish Gene*. – Oxford: Oxford University Press, 1976. – 224 с.
4. Blackmore S. *The Meme Machine*. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 288 с.
5. Milner R. M. *The World Made Meme: Public Conversations and Participatory Media*. – Cambridge, MA: MIT Press, 2016. – 280 с.
6. Phillips W. *This Is Why We Can't Have Nice Things: Mapping the Relationship between Online Trolling and Mainstream Culture*. – New York: MIT Press, 2016. – 256 с.
7. Holland C. R. *Just a Joke? The Social Impact of Internet Memes*. – Glasgow: Glasgow School of Art, 2020. – 457 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.researchgate.net/publication/341738736_Just_a_Joke_The_Social_Impact_of_Internet_Memes (дата звернення: 17.05.2025).
8. Milner R. M. Pop polyvocality: Internet memes, public participation, and the Occupy Wall Street movement // *International Journal of Communication*. – 2013. – Vol. 7. – С. 2357–2390.
9. Gal N., Shifman L., Kampf Z. “It Gets Better”: Internet Memes and the Construction of Collective Identity // *New Media & Society*. – 2016. – Vol. 18, № 8. – С. 1698–1714.
10. Miltner K. M. There's No Place for Lulz on LOLCats: The Role of Genre, Gender, and Group Identity in the Interpretation and Enjoyment of an Internet Meme // *First Monday*. – 2014. – Vol. 19, № 8.

11. Vizcaíno-Verdú A., Abidin C. Music Challenge Memes on TikTok: Understanding In-Group Storytelling Videos // *International Journal of Communication*. – 2022. – Vol. 16. – С. 883–908. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/357885029_Music_Challenge_Memes_on_TikTok_Understanding_In-Group_Storytelling_Videos (дата звернения: 17.05.2025).
12. Talarczyk P. Absurdism and Generation Z Humor: The Effects of Absurdist Content on Perceived Humor Levels in Generation Z Students // *Journal of Student Research*. – 2021. – Vol. 10, № 4. – С. 1–9. – DOI: 10.47611/jsrhs.v10i4.2011.
13. Marwick A. Status Update: Celebrity, Publicity and Self Branding in Web 2.0: PhD diss. – New York University, 2010. – 487 с.
14. Chateau L. Cultural capital and ironic literacy in the meme economy [Электронный ресурс] // *Meme Studies Research Network*. – 2021. – Режим доступа: <https://memestudiesrn.wordpress.com/2021/10/27/cultural-capital-and-ironic-literacy-in-the-meme-economy/> (дата звернения: 17.05.2025).
15. Joshi S., Ilievski F., Luceri L. Contextualizing Internet Memes Across Social Media Platforms [Электронный ресурс] // *arXiv preprint*. – 2024. – Режим доступа: https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/362064063/Contextualizing_Internet_Memes_Across_Social_Media_Platforms.pdf (дата звернения: 17.05.2025).
16. Han H. Y. Funny and Speculative Memes: An Emotional Outlet of Taboo Expression and Criticism [Электронный ресурс] // *Academia.edu*. – 2019. – Режим доступа: https://www.academia.edu/40721585/Funny_and_Speculative_Memes_An_Emotional_Outlet_of_Taboo_Expression_and_Criticism (дата звернения: 17.05.2025).
17. Shifman L. *Memes in Digital Culture*. – Cambridge, MA: MIT Press, 2014. – 200 с.

- 18.Noel-Neumann E. The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion // Journal of Communication. – 1974. – Vol. 24, № 2. – С. 43–51.
- 19.Entman R. M. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm // Journal of Communication. – 1993. – Vol. 43, № 4. – С. 51–58.
- 20.Niebuurt J. T. Internet Memes: Leaflet Propaganda of the Digital Age // Frontiers in Communication. – 2020. – Vol. 5. – Article 547065. – DOI: 10.3389/fcomm.2020.547065.
- 21.Maksymenko A. The Art of Making Memes: How Ukraine Is Successfully Disarming Russia with Mockery [Електронний ресурс] // Око.press. – 2022. – 1 листопада. – Режим доступу: <https://oko.press/the-art-of-making-memes-how-ukraine-is-successfully-disarming-russia-with-mockery> (дата звернення: 17.05.2025).
- 22.Bracciale R., Marino G., Faggini M. Digital Resilience in Ukraine: The Role of Internet in Times of Crisis // Russian, East European and Eurasian Studies. – 2023. – № 4. – С. 45–67. – Режим доступу: https://rtsa.eu/RTSA_4_2023_Bracciale.pdf (дата звернення: 17.05.2025).
- 23.A Post-Ironic Elegy to National Identity: The Liminal Ordeal of Ukraine Through the Prism of Digital Culture [Електронний ресурс] // YIRA Ukrainian Research Institute Series (YRIS). – Режим доступу: <https://yris.yira.org/global-issue/a-post-ironic-elegy-to-national-identity-the-liminal-ordeal-of-ukraine-through-the-prism-of-digital-culture/> (дата звернення: 17.05.2025).
- 24.Faichuk T., Myroshnichenko I., Vakulych M., Fihol N., Stohnii I. War Memes: Language Transformations after the Russian Invasion of Ukraine // Amazonia Investiga. – 2023. – Vol. 12, № 71. – С. 263–270. – DOI: 10.34069/AI/2023.71.11.23.
- 25.Burtseva Y. A Post-Ironic Elegy to National Identity? The Liminal Ordeal of Ukraine Through the Prism of Digital Culture [Електронний ресурс] // The Yale Review of International Studies. – 2020. – Режим доступу: <https://yris.yira.org/global-issue/a-post-ironic-elegy-to-national-identity-the->

- liminal-ordeal-of-ukraine-through-the-prism-of-digital-culture/ (дата звернення: 17.05.2025).
26. Reuters Institute. Ukraine's Meme War: How Online Satire Became a Tool of Resistance. – Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2023.
 27. Halversen M., Weeks B. The Role of Memes in Shaping Political Discourse on Social Media // *Studies in Media and Communication*. – 2025. – Vol. 13, № 2. – С. 45–60. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/388272859_The_Role_of_Memes_in_Shaping_Political_Discourse_on_Social_Media (дата звернення: 17.05.2025).
 28. Wagner A., Schwarzenegger C. A Populism of Lulz: The Proliferation of Humor, Satire, and Memes as Populist Communication in Digital Culture // *European Journal of Communication*. – 2020. – Vol. 35, № 3. – С. 301–314.
 29. Denisova A. *Internet Memes and Society: Social, Cultural, and Political Contexts*. – London: Routledge, 2019. – 208 с.
 30. Highfield T. *Social Media and Everyday Politics*. – Cambridge: Polity Press, 2016. – 224 с.
 31. Liagusha A., Iarovyi D. Memes and the Battle for Minds and Hearts: Why Soft Power Matters [Електронний ресурс] // *VoxUkraine*. – 2025. – 12 березня. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/en/memes-and-the-battle-for-minds-and-hearts-why-soft-power-matters> (дата звернення: 17.05.2025).
 32. Liagusha A., Iarovyi D. Memes, Freedom, and Resilience to Information Disorders: Information Warfare Between Democracies and Autocracies // *Social Sciences & Humanities Open*. – 2025. – Vol. 11. – Article 101247. – DOI: 10.1016/j.ssaho.2024.101247.
 33. Phillips W., Milner R. M. *The Ambivalent Internet: Mischief, Humor, and Antagonism Online*. – Cambridge: Polity Press, 2017. – 272 с.
 34. Multipost Digital. *The Evolution of Meme Culture on Social Media: From Humor to Political Commentary*. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: (посилання не вказано, за потреби можна додати URL і дату звернення).

35. Kumar A., Verma N. K. Social Media Platforms and User Engagement: A Multi-Platform Study on One-Way Firm Sustainability Communication // *Journal of Digital Culture*. – 2023. – Vol. 14, № 3. – С. 245–262. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/367411253_Social_Media_Platforms_and_User_Engagement_A_Multi-Platform_Study_on_One-way_Firm_Sustainability_Communication (дата звернення: 17.05.2025).
36. Freud S. Jokes and Their Relation to the Unconscious. – 1928. – [Електронний ресурс або друковане джерело – вкажи, якщо є конкретне видання].
37. Festinger L. A Theory of Social Comparison Processes // *Human Relations*. – 1954. – Vol. 7, № 2. – С. 117–140. – Режим доступу: <https://www.human-science.org/docs/Festinger%20%281954%29%20A%20Theory%20of%20Social%20Comparison%20Processes.pdf> (дата звернення: 17.05.2025).
38. Johann. Political Participation in Transition: Internet Memes as a Form of Political Expression in Social Media [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/359415017_Political_participation_in_transition_Internet_memes_as_a_form_of_political_expression_in_social_media (дата звернення: 17.05.2025).
39. Berger P. L., Luckmann T. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. – New York: Anchor Books, 1966. – 219 с.
40. Morrell J. *Comic Relief: A Comprehensive Philosophy of Humor*. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2009. – 234 с.
41. Dynel M. Isn't it Ironic? Defining the Scope of Humorous Irony // *Humor: International Journal of Humor Research*. – 2014. – Vol. 27, № 4. – С. 619–639.
42. Wiggins B. E. The Discursive Power of Memes in Digital Culture: Ideology, Semiotics, and Intertextuality [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/331763811_The_Discursive_Power_

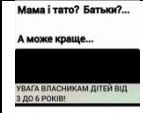
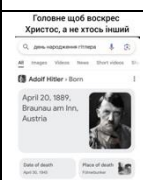
of_Memes_in_Digital_Culture_Ideology_Semiotics_and_Intertextuality (дата звернення: 16.05.2025).

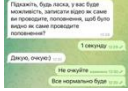
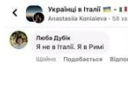
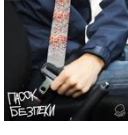
43. Knobel M., Lankshear C. Online Memes, Affinities, and Cultural Production // A New Literacies Sampler. – New York: Peter Lang Publishing, 2018 [2007]. – С. 201–202. – ISBN 9780820495231. – Архівовано 05.04.2023. – Режим доступу: https://web.archive.org/web/20230405000000*/https://example.com (дата звернення: 19.03.2023)
44. Boulianne S. Social media use and participation: A meta-analysis of current research // Information, Communication & Society. – 2015. – Vol. 18, № 5. – P. 524–538.

ДОДАТКИ

Мем	Формат	Тема	Комунікативна функція	Маніпулятивні / дезінформативні елементи	Емоційний фон	Інтерпретація
	Рекламний плакат/зображення персонажа	Пародія на поп-культуру	Гумор через візуальну пародію	Нема видимих маніпуляцій	Грайливий, гумористичний	Пародія на образи супергероя. Слово "IMBICIBLE" натякає на глузування з тропів супергероя.
	Політична сатира/підпис до діалогу	Українська політика, дипломатичні відносини	Політичний гумор/коментарі	Представляє вигаданий діалог на делікатні політичні теми	Сатиричний, глузливий	Показує те, що виглядає як зустріч, з текстом українською мовою, що натякає на комічний сценарій
	Цифровий колаж, фотошоп	Політичні дії з елементами мультфільму	Політична сатира	Зображення політичних діячів у навмисних ситуаціях	Глузливий, абсурдистський	Показує політ. діячів під мультяшними дощовими хмарами з елементами «зигування» із зображеннями цуценят
	Зображення реакції на замовлення	Гумор онлайн-шопінгу/електронної комерції	Гумор реакції	Несуттєві	Здивування, гумор	У тексті згадується замовлення, при цьому персонаж Team Fortress 2 "Heavy" виглядає здивованим або стурбованим.
	Скріншот новин із зображенням реакції	Суперечність новин у ЗМІ	Підкреслення абсурдності/непослідовності	Підкреслення суперечливих заголовків новин	Саркастичний, «жахливий»	Показує заголовки укр новин про зустріч Папи Римського з Венсом, як повідомляється, невдовзі помер, із зображенням реакції «помирає від жаху» від персонажа Діснея.
	Політичний діяч із підписом	Гумор про відносини	Політична сатира	Сфабрикований діалог між політичними діячами	Сатиричний, глузливий	Показує жарт про телефонну розмову між Зеленським та Трампом, з

		України та США				кульмінаційним моментом «абсолютна УГОДА».
	Багатопанельний мультфільм про Спанч Боба	Соціальні мережі/онлайн-поведінка	Коментар до повторюваного дискурсу	Несуттєві	Цинічний, втомлений	коментування повторюваних або передбачуваних онлайн-розмов на суперечливі теми
	Скріншот фільму з підписом	Медіа/політичні коментарі	Політична сатира	Несуттєві	Цинічний	Використання Володаря Перснів з текстом про "розповсюдження [людей] по регіонах для створення новин", що натякає на тактику маніпуляцій зі ЗМІ.
	Мем-порівняння	Когнітивні процеси	Самоіронічний гумор	Відсутні	Гумористичний, самосвідомий	Порівняння звичайного собаки породи шіба-іну з його мускулистою версією, що ілюструє непослідовну розумову діяльність.
	Багатопанельне зображення реакції	Прогресія тижня/уникнення загрози	Зрозумілий гумор про те, як стикатися з викликами	Відсутні	Гумористичний, тривожний	Показано, як Смерть стукає у двері, що вказують на попередніх «жертв» та показано жабу, яка готова захищатися, що символізує опір наступному виклику/дню.
	Текст із мультяшною фігурою	Мова/Культура	Іронічне запитання про вживання мови	Не виявлено	Гумористичний/Саркастичний	Мем запитує "АТЕЇСТ? А чому рот в пазці?!", граючись словами та використовуючи просте мультяшне обличчя з плямистим ротом
	Текст із зображенням людини	Соціальна поведінка	Висміювання молодих людей, які дають життєві поради	Немає	Насмішкуватий, цинічний	Жартує про людей, народжених після 2000-го, які дають життєві поради, із зображенням скептичного виразу обличчя

	Лише текст	Виховання дітей	Гумор про батьківську термінологію	Невиявлено	Іронічний, гумористичний	Текст пропонує альтернативні способи звертання до батьків
	Фото харчових відходів	Їжа, культура	Коментар про харчові відходи	Невиявлено	Іронічний, сумний	Показує пончики, викинуті у смітник, з підписом про марнотратство, натякаючи також на донати грошей
	Фото з текст	Гендерні норми, гумор	Висміювання певної чоловічої поведінки	Немає	Насмішкуватий, гумористичний	Висміює чоловіків, які миють чашки після кави
	Текст із мультфільмом Том	Історична довідка	Чорний гумор про історичні події	Посилання на суперечливу історичну подію	Чорний гумор, сатиричний	Посилання на подорож у часі використовуючи Тома з "Тома і Джеррі" для передачі здивування
	Скріншот результатів пошуку	Релігійний, історичний чорний гумор	Протиставлення релігійних та історичних подій	Посилання на Гітлера	Темний, гострий	Протиставляє Великдень з результатом пошуку дня народження Гітлера, натякаючи щодо історичних збігів
	Зображення кота з текстом	Технології, соціальна поведінка	Гумор про помилкову ідентифікацію	Не виявлено	Збентежений, гумористичний	Описує перегляд телефону, щоб перевірити свій вигляд, але бачить зовсім інше
	Фото зустрічі	Шлюб, гумор стосунків	Гумор про динаміку стосунків	Немає	Іронічний, гумористичний	Показує особу Ілон Маск на зустрічі з текстом про управління грошима
	Кіт на кольоровому тлі	Патріотичне, підтримуюче повідомлення	Імітація воєнного морального повідомлення	Немає	Патріотичний, підбадьорюючий	Показує кота який повідомляє, що телемарафон скасовано, але все одно пропонує слова підтримки
	Зображення з підписом	Гумор про робоче життя	Соціальний коментар про втому від роботи	Невиявлено	Гумористична покірність	Зображення показує бджолу з підписом частин тіла та який висміює відчуття небажання йти на роботу наступного дня.

	Порівняння з кіносценою	Життєві перспективи	Екзистенційний гумор	Немає	Меланхолійний гумор	Мем порівнює, як тварини та люди сприймають життя
	Фото колекції з підписами	Повсякденний побутовий гумор	Близьке до життя спостереження	Немає	Веселе впізнавання	Показує різні побутові предмети, які зазвичай знаходяться у "шухляді для дрібниць".
	Порівняння зображень	Гумор про плутанину слів	Гра слів	Немає	Грайливий	Жарт про плутанину слів та культурний/контекстний зсув, який виникає в результаті.
	Скріншот розмови	Гумор про повідомлення	Соціальний коментар про комунікацію	Немає	Саркастичний	Показує чат, де хтось через помилку зробив гумористичну ситуацію.
	Сітка порівняння за часом	Сезонні подразники	Близькі до життя спостереження про літо	Немає	Гумористична покірність	Показано розклад на літо. Це з гумором відображає постійні подразники літа.
	Порівняння пліч-о-пліч	Самоіронічний гумор	Близький до життя контент	Не виявлено	Самоіронічний гумор	Висміює різницю між професійно виглядаючими підписами та власним неохайним почерком.
	Зображення з текстовим накладанням	Чорний гумор про релігію, пророцтво	Сатиричний погляд на передбачення кінця світу	Немає	Похмуро-гумористичний	Текст показує пророцтво кінця світу та натякаючи, що українці вітали б кінець, а не боялися його.
	Скріншот соціальних медіа	Географічна плутанина	Висміювання невігластва	Немає	Глузливий	Показує групу у Facebook "Українці в Італії" - висміюючи людину, яка не знає, що Рим знаходиться в Італії.
	Фото з текстовим накладанням	Повідомлення про публічну безпеку	Нагадування про безпеку з естетичною привабливістю	немає	Серйозний з стилістичними елементами	Заохочує використання пасків безпеки, з гумором щодо святкування великодня
	Нічне фото з накладанням тексту	Міграція	Соціальний коментар	немає	Сардонічний/Задумливий	Два лелеки стоять біля свого гнізда коментуючи проблеми міграції в Україні або бажання

						виїхати під час війни.
	Фото колаж з текстом	Релігія, суспільні звичаї	Гумор, соціальні коментарі	Немає	Гумористичний/Саатиричний	Порівнює глузування з досконалістю в соціальних мережах проти реальності
	Фото з накладанням тексту	Житло, нерухомість	Соціальний коментар, економічна критика	Відсутнє	Змирення/Гіркий гумор	Текст коментує кризу доступності житла
	Фото мультфільму з текстом	Життя міленіалів	Гумор, соціальний коментар	Відсутнє	Іронічний	Зображення висміювання надмірної підготовки/тривоги
	Зображення з текстом	Побачення/Соціальні звички	Гумор	Немає	Саркастичний/Цинічний	Жарти про гігієнічні норми на побаченнях
	Скріншот соцмереж	Навчання	Гумор	Відсутнє	іронічний/Здивований	Показує новини – коментуючи освітні інновації
	Вигадане зображення з текстом	Стосунки/Поради	Гумор	Немає	Самовдоволений	Знайома всім людська емоція виправдання
	Зображення	Очікування, їжа	Гумор	Немає	Розчарований	Порожня поліція - візуальний жарт про розчарування, коли очікувані частування зникли.
	Зображення з текстом	Власники тварин	Гумор	Немає	Химерний/Контрастний	Порівнює власників – коментуючи різні підходи до придбання домашніх тварин
	Зображення	Ментальне здоров'я	Чорний гумор	Відсутнє	Неохочий/Унікальний	Коментар щодо уникнення психіатричної допомоги через вартість/стигму

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на тему «Інтернет-меми у соціальних мережах: репрезентація соціальних подій та вплив на громадську думку» присвячена вивченню інтернет-мемів як форми цифрової комунікації та культурного вираження в сучасному медіапросторі.

Об'єктом цього дослідження є інтернет-меми, точніше їх використання як ефективного способу комунікації та культурного явища в соціальних мережах. Предметом дослідження є наративна структура мемів та те, як вони можуть впливати на громадську думку через своє цифрове поширення. Метою даної роботи є дослідження інтернет-мемів як феномену сучасного українського суспільства та розкриття їхньої ролі у опосередкуванні поточних соціальних процесів та формуванні громадської думки.

Аналіз джерельної бази дозволив отримати комплексне теоретичне розуміння феномену інтернет-мему як одиниці культурної інформації, що поширюється в цифровому середовищі. У дослідженні уточнено концептуальні основи інтернет-мемів з позицій теорії культурної еволюції та сучасної медіатеорії. Особливу увагу було приділено типології мемів за формальними, змістовними та функціональними критеріями, що дозволило розглядати їх не лише як інструменти розваги, а й як значущі механізми репрезентації соціальних подій та формування соціальних наративів.

Емпірична частина дослідження базується на контент-аналізі мемів, пов'язаних із соціально актуальними подіями. Цей контент-аналіз супроводжується класифікацією та інтерпретацією тематичних та символічних структур самих мемів. На основі цього аналізу робота робить висновки щодо потенціалу інтернет-мемів виступати не лише індикаторами соціальних настроїв, але й можливими рушійними силами таких настроїв.

Ключові слова: інтернет-меми, соціальні мережі, громадська думка, цифрова комунікація, соціокультурна репрезентація.

ABSTRACT

The thesis on the topic “Internet memes in social networks: representation of social events and influence on public opinion” is devoted to the study of Internet memes as a form of digital communication and cultural expression in the modern media space.

The object of this study is Internet memes, or rather their use as an effective method of communication and cultural phenomenon in social networks. The subject of the study is the narrative structure of memes and how they can influence public opinion through their digital distribution. The purpose of this work is to study Internet memes as a phenomenon of modern Ukrainian society and to reveal their role in mediating current social processes and shaping public opinion.

The analysis of the source database allowed us to obtain a comprehensive theoretical understanding of the phenomenon of the Internet meme as a unit of cultural information distributed in the digital environment. The study clarifies the conceptual foundations of Internet memes from the standpoint of the theory of cultural evolution and modern media theory, which treats memes as elements of new public communication. Particular attention was paid to the typology of memes according to formal, substantive and functional criteria, which allowed them to be considered not only as tools of entertainment, but also as significant mechanisms for representing social events and forming social narratives.

The empirical part of the study is based on the content analysis of memes associated with socially relevant events. This content analysis is accompanied by the classification and interpretation of the thematic and symbolic structures of the memes themselves. Based on this analysis, the work draws conclusions about the potential of Internet memes to act not only as indicators of social moods, but also as possible driving forces of such moods.

Keywords: Internet memes, social networks, public opinion, digital communication, socio-cultural representation.